

Kjetil Sørli
Ann Ragnhild Broderstad

Flytting til byer fra distrikstområder med samisk bosetting

UNIVERSITETET
I TROMSØ UiT

NIBR

Norsk institutt for
by- og regionforskning

Samarbeidsrapport
NIBR/UiT- Senter for samisk
helseforskning

Flytting til byer fra distriktsområder med samisk bosetting

Kjetil Sørli og Ann Ragnhild Broderstad

Flytting til byer fra distriktsområder med samisk bosetting

Samarbeidsrapport NIBR/UiT- Senter for samisk
helseforskning

Tittel:	Flytting til byer fra distriktsområder med samisk bosetting
Forfatter(e):	Kjetil Sørli og Ann Ragnhild Broderstad
Samarbeidsrapport:	NIBR/UiT-Senter for samisk helseforskning
ISBN:	978-82-7071-912-9
Prosjektnummer og -navn (NIBR)	O-2915 Flytting til by fra samiske kommuner
Oppdragsgiver(e):	Universitetet i Tromsø
Prosjektleder(e): (NIBR)	Kjetil Sørli
Prosjektleder(e): (UiT)	Ann Ragnhild Broderstad
Referat:	Senter for samisk helseforskning forbereder en survey for alle personer i alder 35-60 år som har vokst opp i en samisk kommune og senere flyttet til en by. Barn av disse skal også være med i undersøkelsen. Denne rapporten inneholder kartlegging av denne type flytting ut fra 23 samiske kommuner fordelt på sju områder i Nord-Norge. Litt over en tredel av alle som har vokst opp i disse områdene bodde i 2008 i en norsk by. I tillegg til å vise tilflyttemønstrene i ti byer/byområder presenterer rapporten barnetallsfordelinger både for de som har flyttet til byene og for de som fortsatt bor i de samiske oppvekstområdene.
Sammendrag:	Norsk
Dato:	Desember 2011
Antall sider:	71
Pris:	250
Utgiver:	Norsk institutt for by- og regionforskning Gautstadalléen 21, 0349 OSLO Telefon: 22 95 88 00 Telefaks: 22 60 77 74 E-post: nibr@nibr.no
Vår hjemmeside:	http://www.nibr.no Trykkeri: Nordberg A.S. Org. nr. NO 970205284 © NIBR 2011

Forord

Senter for samisk helseforskning forbereder en survey i 2012 for personer som har flyttet fra samiske distriktsområder til byer. Undersøkelsen vil også omfatte barn av de som har flyttet. Som en innledende del ble det i samarbeid med NIBR gjennomført en registeranalyse. Denne rapporten gir noen resultater fra disse analysene. I første omgang var vi interessert i å undersøke hvor mange og hvor stor andel av de som hadde vokst opp i samiske områder som nå bor i en by, hvilke byer som peker seg ut, og hvordan flyttemønstrene i de ulike samiske områdene ser ut og varierer. Vi valgte sju samiske kjerneområder i Nord-Norge bestående av til sammen 23 kommuner som utflyttingskommuner. Bykommunene det ble flyttet til er inndelt ti byer/bygrupper, med alle de tradisjonelle byene i Norge inkludert. Analysen omfatter 25 årskull, født 1950-74, det vil si de som når rapporten utgis er 36-60 år. Av alle som hadde vokst opp i de samiske områdene bodde 36 prosent (33 prosent menn, 39 prosent kvinner) i en by i 2008. Siden surveyen også skal omfatte barn av disse, har rapporten også en analyse av fruktbarhetsnivå og barnetall for de som har flyttet til by, til forskjell fra de som ikke har gjort det.

Senter for samisk helseforskning er en del av Institutt for samfunnsmedisin ved Det helsevitenskapelige fakultet i Universitetet i Tromsø. Instituttleder er Bjørn Straume.

Oslo, november 2011

Olaf Foss
Forskningsjef

Innhold

Forord	1
Tabelloversikt.....	3
Sammendrag.....	7
1 Innledning.....	13
1.1 Bakgrunn	13
1.2 Formål med studien.....	14
1.3 Data og metode.....	15
1.4 Rapportens disposisjon	17
2 Flyttestrømmene til byer	19
3 Flyttemønstre, fruktbarhet og barnetall i de ulike områdene	25
3.1 Indre Finnmark	27
3.2 Øst-Finnmark	33
3.3 Vest-Finnmark.....	39
3.4 Nord-Troms.....	45
3.5 Sør-Troms	51
3.6 Nordland, nord.....	57
3.7 Kommunene på grensen mellom Nordland og Namdal	63
4 Avslutning.....	69
4.1 Fruktbarhet og barnetall oppsummert.....	69
4.2 Litt om surveyen ”Fra bygd til by”	70
4.3 Takk til samarbeidspartnerne	70
Litteratur	72

Tabelloversikt

Tabell 2.1	Andel av ungdom fra samiske områder som bodde i en by som voksne etter geografisk område. Prosent av alle 15-åringer i hvert av de samiske områdene. Størrelse på årskullene og antall flyttet til by. Årskullene født 1950-1974.....	19
Tabell 2.2	Andel av ungdom fra samiske områder som bodde i en by som voksne, etter årskull og kjønn. Prosent av alle 15-åringer i de samiske områdene samlet. Størrelse på årskullene og antall flyttet til by. Årskullene født 1950-1974.....	20
Tabell 2.3	Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Antall.....	22
Tabell 2.4	Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Prosent av tallet på ungdom vokst opp i områdene.....	22
Tabell 2.5	Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Prosent av tallet på tilflyttere til hver av byene/byområdene.	24
Tabell 3.1	Bofasthet og flytting fra Indre Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.	28
Tabell 3.2	Bofasthet og flytting fra Indre Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.	29
Tabell 3.3	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	31
Tabell 3.4	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Indre Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	31

Tabell 3.5	Barnetall og fruktbarhetstall for 345 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Indre Finnmark til byer..	32
Tabell 3.6	Bofasthet og flytting fra Øst-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	34
Tabell 3.7	Bofasthet og flytting fra Øst-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	35
Tabell 3.8	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	37
Tabell 3.9	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Øst-Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	37
Tabell 3.10	Barnetall og fruktbarhetstall for 867 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Øst-Finnmark til byer.....	38
Tabell 3.11	Bofasthet og flytting fra Vest-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	40
Tabell 3.12	Bofasthet og flytting fra Vest-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	41
Tabell 3.13	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	43
Tabell 3.14	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Vest-Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	43
Tabell 3.15	Barnetall og fruktbarhetstall for 487 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Vest-Finnmark til byer. ...	44
Tabell 3.16	Bofasthet og flytting fra Nord-Troms etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	46
Tabell 3.17	Bofasthet og flytting fra Nord-Troms etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	47
Tabell 3.18	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	49

Tabell 3.19	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nord-Troms. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	49
Tabell 3.20	Barnetall og fruktbarhetstall for 1050 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nord-Troms til byer.....	50
Tabell 3.21	Bofasthet og flytting fra Sør-Troms etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	52
Tabell 3.22	Bofasthet og flytting fra Sør-Troms etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	53
Tabell 3.23	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	55
Tabell 3.24	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Sør-Troms. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	55
Tabell 3.25	Barnetall og fruktbarhetstall for 676 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Sør-Troms til byer.....	56
Tabell 3.26	Bofasthet og flytting fra Nordland nord, etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	58
Tabell 3.27	Bofasthet og flytting fra Nordland nord, etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.....	59
Tabell 3.28	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	61
Tabell 3.29	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nordland nord. Prosent for hvert femårskull og totalt.....	61
Tabell 3.30	Barnetall og fruktbarhetstall for 434 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nordland nord til byer. ...	62
Tabell 3.31	Bofasthet og flytting fra Nordland sør og Namdal etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008..	64
Tabell 3.32	Bofasthet og flytting fra Nordland sør og Namdal etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008..	65

Tabell 3.33	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt	67
Tabell 3.34	Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nordland sør og Namdalen. Prosent for hvert femårskull og totalt	67
Tabell 3.35	Barnetall og fruktbarhetstall for 630 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nordland sør og Namdal til byer.	68

Sammendrag

Kjetil Sørli og Ann Ragnbild Broderstad

Flytting til byer fra distriktsområder med samisk bosetting
Samarbeidsrapport: NIBR/UiT-Senter for samisk helseforskning

Senter for samisk helseforskning forbereder en survey for alle personer i alder 36-60 år som har vokst opp i en samisk distriktskommune, og senere flyttet og bosatt seg i en by. Også barna deres skal intervjues.

Livsløpsanalyse av flytting for 25 årskull i sju områder

Som en innledende analyse for dette prosjektet har vi studert flyttemønsteret over livsløpet for 25 de aktuelle årskullene, født 1950-1974. Analysen omfatter 23 samiske distriktskommuner fordelt på sju områder, tre i Finnmark, to i Troms, ett i Nordland og ett på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag. Alle personene i de 25 årskullene vokst opp i disse kommunene følges fra de var 15 år til de ved inngangen til 2008 var 33-58 år. I 2011 er de blitt tre år eldre. For å se litt på utviklingen over tid har vi delt de 25 kullene inn i fem 5-årsgrupper.

I alt var det 22997 personer fra disse årskullene som bodde i disse kommunene da de var 15 år, og som fortsatt var i live. Som voksne bodde 8318 av dem (36 prosent) i en norsk by ved inngangen til 2008. Analysen opererer med ti byer/byområder fordelt over hele landet. Alle de tradisjonelle byene i Norge er med blant disse ti. Datakilde er SSBs flyttehistoriske datamateriale, som omfatter alle som har bodd i Norge etter 1964, med registrerte flyttemeldinger for dem over kommune- og landegrense. I tillegg er det årlige opplysninger om utdanning, inntekt, arbeid, familie med mer. I denne analysen har vi sett på bofasthet og flytting i sammenheng med fruktbarhet og barnetall. Alle som har flyttet til en by, har lavere fruktbarhet og færre barn enn de som er blitt boende i de

samiske områdene. I gjennomsnitt har de som bor i by 0,4 færre barn enn de som er blitt boende i oppvekstområdet.

Flere kvinner enn menn har flyttet til en by

Av de 8318 personene som har bosatt seg i en by var det 3829 menn og 4489 kvinner, det betyr at 33 prosent menn og 39 prosent kvinner fra de sju områdene bodde i en by. Denne forskjellen finner vi i litt varierende grad for alle de sju områdene.

Mest flytting til by har foregått fra kommunene i Vest-Finnmark. Halvparten av de som vokste opp der, bor nå i by. Av disse bor halvparten i Alta eller Hammerfest. Det området av de sju som byene har fått færrest innflyttere fra, er Indre Finnmark. I underkant av hver fjerde person som vokste opp der, bor nå i by. Hver tredje av disse bor også i Alta eller Hammerfest. De øvrige fem områdene grupperer seg jevnt omkring gjennomsnittet, altså med 36 prosent boende i by.

Det kommer flest innflyttere til de nærmeste byene

Nær 40 prosent av all flytting til by tilfaller nærmeste byområde. Den eneste regionen som ikke i hovedsak har flytting til nærmeste by, er den som ligger på grensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag. Helgelandsbyene og Mo i Rana har som nærmeste byområde fått 27 prosent av byflytterne. Dette overgås imidlertid av Trondheim med Steinkjer og Namsos, som har fått hele 39 prosent. Oslo og de andre byene i Sør-Norge har fått mesteparten av de øvrige. "De andre byene i Sør-Norge" (unntatt Bergen) er samlet i en gruppe bestående av 34 byer.

Det området som sender flest til en enkelt by er Nord-Troms, og byen er naturlig nok Tromsø, som har fått 60 prosent av all byflytting. Det er fra dette området det er minst flytting til Sør-Norge. Deretter kommer som nevnt Vest-Finnmark som sender halvparten til Alta eller Hammerfest. Den tredje mest konsentrerte flyttestrømmen har gått fra Sør-Troms til Harstad og Narvik med 41 prosent, etterfulgt av området nord i Nordland som har sendt 37 prosent av byflytterne til Bodø.

Indre Finnmark og Øst-Finnmark skiller seg ut ved at de som flytter herfra i langt større grad enn fra de andre områdene velger Oslo eller andre byer i Sør-Norge. Omtrent 20 prosent er bosatt i Oslo, omtrent like mange i andre byer sørpå, mens det for Øst-

Finnmarks del også bor 20 prosent i Vadsø eller Kirkenes. Øst-Finnmark er det området som i svakest grad konsentrerer flyttestrømmene til ett byområde. Strømmen fra Indre Finnmark mot Alta og Hammerfest er sterkere, hver tredje er som sagt foran å finne i denne strømmen.

Tromsø får flest tilflyttere i det lange løp

Det er blitt hevdet at Oslo er den kommunen i landet det bor flest samer. Hvis vi skal dømme etter hvordan disse 25 årskullene har flyttet, stemmer ikke dette. Av de 8318 personene som innen 2008 hadde bosatt seg i en by, var 1846 å finne i Tromsø mens det bare var 1109 i Oslo. I byene i Sør-Norge ellers var det med Bergen inkludert 1464 personer.

Selv om forskjellen i innflytting mellom Tromsø og Oslo er stor, er det er ikke helt sikkert at Tromsø har flere samer. Et moment som veier noe i mot, er at Oslo i det lange løp har fått flere fra Indre Finnmark og Øst-Finnmark, altså de mest typiske kjerneområdene for samer. Hvis den spesielt sterke tilflyttingen til Tromsø fra Nord-Troms i tilstrekkelig liten grad omfatter samer, kan bildet endres. Tallene viser imidlertid at det skal mye til for å få snudd inntrykket av Tromsø som største "sameby". Et annet moment som kanskje veier tyngre, har å gjøre med ødeleggelsene av Finnmark og Nord-Troms under krigen. Svært mange av de som forlot disse områdene den gang kom til Oslo og Sør-Norge. Av disse ble omtrent halvparten boende i Sør-Norge etter krigen, spesielt mange av de som kom til Oslo. Disse fikk barn som er eldre enn de årskullene vi her har sett på. Barnebarn av dem er riktignok født i denne perioden, men de er ikke med i denne undersøkelsen. Blant disse befinner det seg et ukjent antall samer. Også Tromsø kan ha fått en effekt av dette. Rapporten gjør ikke noe forsøk på å finne endelig svar på dette.

De minste byene har de sterkeste konsentrerte strømmene inn

Selv om flyttestrømmen fra Nord-Troms til Tromsø er den sterkeste konsentrerte av alle flyttestrømmene ut, betyr ikke det at Tromsø har sterkeste konsentrert flyttestrømmen inn. Som landsdelscenter får Tromsø mange innflyttere fra alle områdene i Troms og Finnmark.

Vadsø og Kirkenes har sterkeste konsentrasjon av innflyttere. Nær 80 prosent kom fra Øst-Finnmark. Deretter følger Rana og de tre

Helgelandsbyene, hvor nær tre av fire er kommet fra området fra Mosjøen og ned til Namdalen. Tredje sterkeste konsentrasjon har Harstad og Narvik, hvor nær 70 prosent er kommet fra Sør-Troms. Deretter følger Bodø med to av tre fra kommunene nord i Nordland. Bodø har fått overraskende få innflyttere fra de andre områdene. Som tilflyttingsby tiltrekker Bodø i sterkere grad enn det avstander vanligvis betyr mest folk fra nabokommunene sine.

Unntaket fra regelen som er antydnet, nemlig at de minste byene har sterkeste konsentrasjon, gjelder Alta og Hammerfest. Disse har fått flest fra Vest-Finnmark, selv om dette er den minste av de samiske regionene. Men de har også fått mange fra de to andre regionene i Finnmark og fra Nord-Troms, til sammen faktisk flere enn fra Vest-Finnmark. Som tilflyttingsbyer fra de samiske områdene har disse byene større bredde i rekrutteringen enn alle de andre byene i Nord-Norge inkludert Tromsø!

Oslo, Bergen og andre byer i Sør-Norge har naturlig nok de jevneste fordelingene etter fraflyttingsområde. Bortsett fra at Oslo har spesielt mange av de som har flyttet fra Indre Finnmark, og at Bergen har flere enn de øvrige fra Vest-Finnmark og Nord-Troms, er det ingen store forskjeller i fordelingene etter hvor de kom fra.

Bofasthet, tilbakeflytting og internflytting

Når vi følger de 22997 personene som har vokst opp i de samiske områdene fra de var 15 år, vil vi senere i livet finne dem igjen enten som bofaste, tilbakeflyttere i oppvekstkommunene, internflyttere som er bosatt i en annen kommune i samme region, eller som fraflyttede fra regionen. De siste har altså enten flyttet til en by eller til en annen landkommune, blant disse et annet av de andre samiske områdene. De som har flyttet til en by er den dominerende gruppen blant utflytterne og utgjør som sagt 36 prosent av befolkningen som vokste opp i områdene. De bofaste, tilbakeflytterne og internflytterne utgjør lokalbefolkningen i hvert av de samiske områdene.

Bofastheten i de samiske kommunene er lav, med unntak for Karasjok og Kautokeino, hvor den er svært høy, spesielt for menn. I gjennomsnitt er bofastheten i norske kommuner for folk som har passert 40 år 36 prosent for menn og 26 prosent for kvinner. Forskjellen skyldes i hovedsak at menn overtar næringsseiendom på hjemstedet i større grad enn kvinner. Kvinner flytter av samme

årsak i større grad til partnerens hjemkommune enn omvendt. I de samiske kommunene er bofastheten i gjennomsnitt 27 prosent for menn og 16 prosent for kvinner. Holder vi Indre Finnmark utenom, er bofastheten henholdsvis 24 og 13 prosent, for kvinner altså bare halvparten av nivået på landsnivå.

Tilbakeflytting til oppvekstkommunen er nokså lik for kvinner og menn, på landsnivå henholdsvis 19 og 20 prosent. I de samiske kommunene er den litt lavere, henholdsvis 17 og 15 prosent. Bortsett fra litt lavere tilbakeflytting til Vest-Finnmark og til kommunene på grensen mellom Nordland og Namdalen er det små forskjeller mellom områdene.

Internflyttingene varierer med antall kommuner og størrelsen på områdene. I gjennomsnitt har bare 2 prosent av mennene og 3 prosent av kvinnene flyttet til en annen kommune i samme område. Det er heller ikke så mange som har flyttet til et annet samisk område. I forhold til bofastheten og tilbakeflyttingen til egen oppvekstkommune er det nesten ikke noe internflytting i områdene.

Barnetall og fruktbarhet

Kvinnene i de 25 årskullene født 1950-1974 har på landsnivå fått 2.01 barn i gjennomsnitt. Det er omtrent det som skal til for reproduere befolkningen. De som har flyttet fra de samiske kommunene til en by har fått færre barn, de har 1.94 barn i gjennomsnitt. Dette er 0,4 barn færre enn de kvinnene som er blitt boende i oppvekstkommunene. De har hele 2.34 barn per kvinne.

På landsnivå er det 7 prosent av kvinnene som har fått fire barn eller flere. Det er det også blant de som har flyttet fra samiske områder til by. Blant de som har blitt boende i områdene er det imidlertid dobbelt så mange. Disse har imidlertid samme andel barnløse og ettbarnsmødre som i landsbefolkningen. Det er heller ikke stor forskjell i barnløshet mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende.

Tobarnsmødrene er på landsbasis en stor gruppe, 42 prosent av kvinnene fra disse 25 årskullene har fått to barn. Blant de som har vokst opp i de samiske kommunene står tobarnsnormen mye svakere. Kun 33 prosent i lokalbefolkningen har fått to barn. Blant de som har flyttet til by er det 39 prosent, altså også for dem lavere enn på landsplan.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

De tradisjonelle bosetningsområdene til samene er i de tre nordligste fylkene, samt Nord- og Sør-Trøndelag. Anslagsvis er det mellom 70 000 og 100 000 samer bosatt i Norge, men det finnes ingen registre som kan gi et eksakt tall over den samiske befolkningen. De siste 40 årene har det vært stor utflytting fra tradisjonelle samiske kommuner til mer sentrale strøk og til byer i Norge. Det er derfor en betydelig samisk populasjon bosatt i de norske byene, men antallet samer som er bosatt i disse byene er det ikke mulig å tallfeste.

Forskningsbasert kvantitativ kunnskap i forhold til helse- og levekårsrelaterte problemstillinger i den samiske befolkningen har vært mangelfull i Norge. Senter for samisk helseforskning ble opprettet i 2001 med bakgrunn i ønske om økt kunnskap om helse og levekår knyttet til den samiske og ikke-samiske befolkningen i rurale områder i Nord Norge. Dette var motivasjonsfaktoren for igangsettingen av befolkningsundersøkelsen ”Helse og levekårsundersøkelsen i områder med samisk og norsk bosetning – SAMINOR”. Denne ble gjennomført i 2003-2004 i regi av Senter for samisk helseforskning ved Universitetet i Tromsø i samarbeid med Nasjonalt folkehelseinstitutt ¹. Studien undersøkte blant annet tilfredsheten med kommunal helsetjeneste, risiko for sykdom, prevalens av ulike sykdommer, bruk av medikamenter og ernæring.

Resultatene fra denne studien har gitt forskningsinstitusjoner, beslutningstakere og helse- og sosialapparatet økt kunnskap om ulike helse og levekårsrelaterte problemstillinger i områder med den samiske befolkningen i Nord Norge.

Samtidig foreligger det lite eller ingen tilsvarende kunnskap om utflyttet samisk befolkning bosatt i byer i Norge. Hvilke utfordringer, helse, kulturtilhørighet og levekår foreligger for denne del av samene, sammenliknet med andre utflyttede befolkningsgrupper?

I samarbeid med Norsk institutt for by og regionforskning har Senter for samiske helseforskning, UiT, startet et prosjekt for å kartlegge flyttemønstrene fra samiske bosetningsområder i Nord Norge til norske byer. Denne rapporten oppsummerer resultatet for en generasjon i voksenbefolkningen. Alle som nå er i alder 35-60 år og vokst opp i de samiske områdene, er i en registeranalyse fulgt fra de var 15 år. De som har flyttet til byer hvor de fortsatt er bosatt, står i sentrum for undersøkelsen. Prosjektet er finansiert av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Siden det som sagt ikke foreligger noe register over etnisitet for Norges befolkning, ser vi her på flyttemønsteret fra de samiske bosetningsområdene i Nord Norge i et livsløpsperspektiv. Rapporten viser resultater av flytteanalyser fra sju samiske distrikter til ti byer/byområder i hele Norge. Personer som har flyttet fra distriktene og blitt bosatt i byene vil få tilsendt spørreskjema med fokus på flytteårsak, språk, etnisk tilhørighet og helse. Spørreskjemastudien blir gjennomført i 2012.

1.2 Formål med studien

Den samiske befolkningen i urbane strøk er en særdeles sammensatt gruppe. De har røtter i forskjellige områder, med forskjellig kulturbakgrunn og historie. Erfaringer, holdninger og verdier til folk som har flyttet til byer vil naturlig være farget av familiebakgrunn og oppvekst, i tillegg til andre sosioøkonomiske faktorer som utdanning, yrke og inntekt. Alder, kjønn, botid i byen og egen familiesituasjon spiller naturligvis også inn. Derfor er det interessant å differensiere den bysamiske befolkningen på flere kjennetegn for å være bedre i stand til å fange opp forskjeller innad i gruppen.

Utflyttingskommunene i denne undersøkelsen er gruppert i sju ulike regioner, som passer sammen geografisk, historisk og kulturelt. I tillegg kan religion, samiske språkkunnskaper og

foreldrenes nærings- eller yrkesbakgrunn være viktige påvirkningsfaktorer på tvers av disse kategoriene.

Fra bygd til by er en undersøkelse som skal fokusere på levekår hos personer som har flyttet fra distriktsområder til sentrale strøk. Studiens overordnede formål er å se på hvordan demografiske, sosiale og kulturelle endringer påvirker individers evne til å beholde kulturell bakgrunn og tilhørighet. Økonomi og arbeids- og utdanningsmuligheter skal sees i sammenheng med individers og gruppers evner og muligheter til å ivareta egen kultur og bakgrunn. Relasjoner mellom majoritet og minoritet, samt kjønnsperspektiver er sentrale temaer i studien.

Som for andre kommuner blir en stor andel av de som på varig basis flytter fra de samiske områdene boende i en by. Det er i så måte ingen stor forskjell mellom disse samiske kommunene og andre landkommuner i Nord-Norge. Enkelte kystkommuner har større fraflytting, men ikke like mange i de med aller høyest fraflytting bosetter seg i en by.

Prosjektet startet med planlegging og forprosjekt i 2009-2010 og er inndelt i tre trinn, hvorav denne rapporten utgjør det første. I 2011 har arbeidet vært konsentrert rundt arbeid med dette og med spørreskjema og klargjøring av hvordan datainnsamlingen skal gjøres. Det ble i 2010 opprettet samarbeid med Institutt for by- og regionsforskning, NIBR Oslo, ved Kjetil Sørli og med Samisk høyskole i Kautokeino ved Jon Todal.

1.3 Data og metode

For å se på omfanget og variasjonene har vi gjennomført en registeranalyse av flytting gjennom første del av voksenlivet, hvor alle personer fra 25 årskull med oppvekst i samiske kommuner, er fulgt fra de var 15 år til de ved inngangen til 2008 var i alder 33-57 år (nå i alder 36-60 år). Vi har delt de 25 kullene, født 1950-74, inn i fem femårsgrupper, slik at vi har kunnet få status for hvor de utflyttede bor ved utgangen av aldersfaser som avsluttes ved henholdsvis 35-, 40-, 45, 50- og 55-årsstadiet.

Analysen omfatter varig utflytting fra sju samiske områder, bestående av 23 kommuner:

1. Indre Finnmark	Karasjok og Kautokeino
2. Øst-Finnmark	Nesseby, Tana, Porsanger,
Gamvik
3. Vest-Finnmark	Kvalsund, Loppa
4. Nord-Troms	Kåfjord, Storfjord, Lyngen,
Kvænangen
5. Sør-Troms	Evenes, Skånland, Gratangen,
Lavangen
6. Nordland, nord	Hamarøy, Tysfjord
7. Nordland sør og Namdal	Hattfjelldal, Grane,
Namsskogan, Røyrvik, Snåsa

Fra 15-årstrinnet av har vi fulgt de 22997 personene vokst opp i disse områdene som fortsatt var i live ved inngangen til 2008. Av disse bodde da 8318 av dem, det vil si 36 prosent, i en av følgende byer eller byområder (se kart):

- Oslo
- Bergen
- Trondheim, Steinkjer, Namsos
- Tromsø
- Bodø
- Vadsø, Kirkenes
- Alta, Hammerfest
- Harstad, Narvik
- Rana, Vefsn, Brønnøy, Alstahaug (i gruppe med Rana)
- Byer i Sør-Norge ellers, totalt 27 kystbyer og 7 innlandsbyer:
Sarpsborg, Fredrikstad, Halden, Moss, Drammen,
Holmestrand, Horten, Tønsberg, Sandefjord, Larvik,
Skien, Porsgrunn, Risør, Arendal, Grimstad, Kristiansand,
Mandal, Farsund, Flekkefjord, Eigersund, Stavanger,
Sandnes, Haugesund, Florø, Molde, Ålesund, Kristiansund
(dvs. 27 kystbyer), og Kongsvinger, Hamar, Lillehammer,
Gjøvik, Hønefoss, Kongsberg, Notodden (7 innlandsbyer)

1.4 Rapportens disposisjon

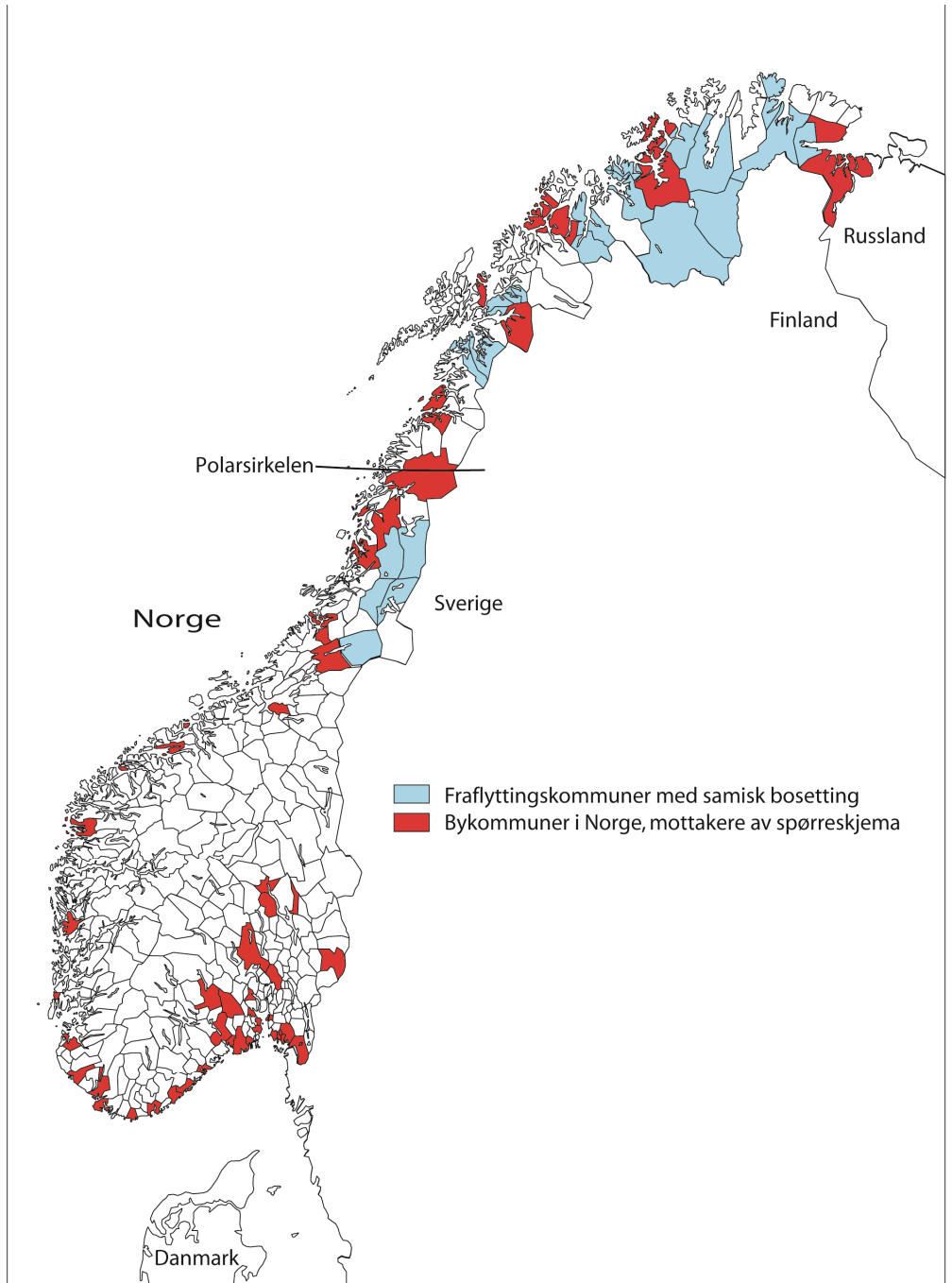
Hovedfokuset i rapporten er flytting til byer. Kapittel 2 handler om dette. Her vises omfang, størrelsesforhold og fordelinger. Vi ser på hvor det flyttes fra, hvor det flyttes til, hvilke strømmer som er størst og hvilke som er mest konsentrert.

I kapittel 3 ser vi litt mer detaljert på bofasthet og tilbakeflytting i oppvekstkommunene, på internflytting innenfor de sju samiske områdene, flytting til andre steder i landet og til utlandet. Vi ser også litt på barnetall og fruktbarhetsforskjeller mellom de som har flyttet til byer og de som er blitt boende. Kapitlet inneholder et sett med detaljerte tabeller for hvert av de samiske områdene. Tabellene er bygget opp slik at tall for fem og fem årskull kommer fram. Det siste femårskullet skiller seg noen steder ut ved å ha større andeler flyttet til by enn de øvrige. Dette har til dels sammenheng med at ikke all videreflytting ut av byene ennå er gjennomført. Flytteprosessene i etableringsfasen er for noen ikke fullt ut gjennomført før man er 40 år.

Tilsvarende ser vi også lavere fruktbarhetstall og barnetall for det siste femårskullet. Det har å gjøre med at alle barna ennå ikke er født når man er i 35-årsalderen. Ved 40 år er 97-98 prosent av barna født, så for de fire eldste femårskullene viser fordelingene av barna det endelige resultatet.

Kapittel 4 er et kort avslutningskapittel, hvor noen forskjeller og likhetstrekk ved barnetallsfordelingen blir trukket fram. Vi retter der også takk til samarbeidspartnere som har bidratt her og som bidrar i gjennomføringen av spørreundersøkelsen i 2012.

Figur 1.1 *Samiske kommuner det flyttes fra og byer/byområder det flyttes til.*

2 Flyttestrømmene til byer

Litt mer enn hver tredje person bor i by

Som nevnt finner vi 36 prosent av ungdommene vokst opp i disse samiske områdene bosatt som voksne i en by, i alt 4489 kvinner og 3829 menn, 8318 personer i alt. Av de 22997 ungdommene som analysen i utgangspunktet omfatter, var det 11546 gutter og 11451 jenter, altså omtrent like mange av hvert kjønn, i de samiske områdene. Vi ser først på hvor mange det var i de ulike områdene på ungdomstrinnet og på hvor mange av disse som har flyttet til en by (tabell 1). To områder skiller seg spesielt ut i hver sin retning.

Tabell 2.1 *Andel av ungdom fra samiske områder som bodde i en by som voksne etter geografisk område. Prosent av alle 15-åringer i hvert av de samiske områdene. Størrelse på årskullene og antall flyttet til by. Årskullene født 1950-1974.*

	Antall personer		Antall flyttet til by i prosent
	Vokst opp i området	Flyttet til en by	
Områdene samlet	22997	8318	36
Indre Finnmark	2601	595	23
Øst-Finnmark	4616	1616	35
Vest-Finnmark	1836	895	49
Nord-Troms	4984	1866	37
Sør-Troms	3329	1346	40
Nordland, nord	2147	831	39
Nordland, sør	3484	1169	34

Nord-Troms og Øst-Finnmark er befolkningsmessig de største områdene. De to små kommunene i Vest-Finnmark er minst i antall innbyggere. Det er også fra Vest-Finnmark tendensen til å

flytte til by er desidert størst, nær halvparten bor i by som voksne. Indre Finnmark representerer motsatsen, mindre enn hver fjerde vokst opp i Karasjok og Kautokeino hadde flyttet til en by. Finnmark er altså kontrastenes fylke. Byflyttingen fra de andre områdene fordeler seg jevnere omkring gjennomsnittet på 36 prosent.

Kvinnene har sterkere tendens enn menn til å flytte og bli boende i en by (henholdsvis 39 og 33 prosent, tabell 2). Forskjellen er noe større enn for fraflyttingen fra land til by i landet mer generelt.

Tabell 2.2 *Andel av ungdom fra samiske områder som bodde i en by som voksne, etter årskull og kjønn. Prosent av alle 15-åringene i de samiske områdene samlet. Størrelse på årskullene og antall flyttet til by. Årskullene født 1950-1974.*

	Begge kjønn %	Menn %	Kvinner %	Kullstørrelse N	Av disse flyttet til by
Alle 25 årskullene	36	33	39	22997	8318
f. 1950-54, ca 55 år	36	33	39	4950	1773
f. 1955-59, ca 50 år	35	32	37	4505	1557
f. 1960-64, ca 45 år	37	32	41	4520	1662
f. 1965-69, ca 40 år	35	33	38	4749	1682
f. 1970-74, ca 35 år	38	37	40	4273	1644

Det yngste femårskullet er i litt større grad bosatt i byene enn de øvrige, spesielt gjelder det menn. I det yngste femårskullet bor 37 prosent av mennene i en by, mot 32-33 prosent blant de eldre årskullene. Dette har å gjøre med at flytting er et livsfasefenomen: En del av de mennene som etter endt ungdomsfase flytter ut av byene igjen, har ennå ikke gjort dette når de er i 35-årsalderen. Vanligvis registrerer vi at det meste av de etableringsflyttingene som fører folk innom byene og ut igjen (videreflytting) er ferdig når man nærmer seg 40 år. Fra det yngste femårskullet, oppvokst i fire av de sju samiske områdene, bodde det noen flere menn i byene Oslo, Tromsø, Bodø eller Alta/Hammerfest. For to av disse områdene ser det ut til å være urealisert eller forsinket tilbakeflytting (Sør-Troms og nord i Nordland). For to andre områder (Indre Finnmark og Øst-Finnmark) er det tydeligere at en del videreflytting fra byene til andre landkommuner i Nord-Norge ennå ikke er blitt realisert. For de øvrige tre områdene ser det i

større grad ut til at flytteprosessene i forbindelse med mer varig etablering allerede er gjennomført på 35-årsstadiet.

Vi kan imidlertid ikke utelukke at den økte byflyttingen for de yngste mennene fra de fire nevnte områdene (Oslo, Tromsø, Bodø eller Alta/Hammerfest) viser seg å bli varig. Men siden fenomenet nesten utelukkende gjelder menn, og fordi menn flytter senere i livsløpet enn kvinner, er det likevel mest sannsynlig at dette reflekterer at flytteprosessene på 35-årstrinnet ennå ikke fullt ut er fullført blant de yngste mennene.

Hvor flyttes det fra og hvor flyttes det til?

Tabell 2.3 og 2.4 viser (henholdsvis i antall og prosent) hvordan de 8318 personene er fordelt etter samisk oppvekstområde samt byer de er bosatt i som voksne. Alle byene eller bygruppene unntatt Bergen, har rekruttert mange fra kun ett eller to områder (tabell 2.4). De største flyttestrømmene har i størst grad naturlig nok gått til de nærmest beliggende byene. Av de 70 flyttestrømmene som tabellene inneholder (7 samiske områder og 10 byer/bygrupper) befinner over halvparten (54 %) seg i 11 sterkt konsentrerte strømmer. De fleste har gått til nærmeste by. Disse er merket (med gult) i tabell 2.4.

Tromsø er den byen som mottar flest fra de samiske områdene, 22 prosent av byflyttingene er lokalisert til Tromsø. Oslo har mottatt 13 prosent, omtrent det samme som Alta/Hammerfest.

Personene fra Øst-Finnmark har imidlertid spredd seg mer ut til flere byer enn de som har vokst opp i de andre samiske områdene. Nær halvparten bor i byer i Sør-Norge. Oslo har i også rekruttert mange fra Indre Finnmark. Relativt sett er strømmen til Oslo fra Indre Finnmark enda sterkere enn fra Øst-Finnmark.

Kanskje den sterke rekrutteringen fra disse to samiske kjerneområdene til Oslo er grunnen til at Oslo har fått rykte på seg som den kommunen i landet som huser flest samer. Etter tabell 2.3. å dømme er dette imidlertid Tromsø. Tallene kan tilsi at det bor 65-70 prosent flere samer i Tromsø enn i Oslo, med mindre det ikke er svært mye sterkere seleksjon av samer i flyttestrømmene til Oslo enn til Tromsø blant de som flytter fra disse områdene. Den sterke rekrutteringen til Oslo fra de mest samiskpregete områdene i Finnmark legger grunnlag for tidligere tolkning av at Oslo er Norges største samekommune.

Tabell 2.3 *Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Antall*

Menn og kvinner	Alle områdene N	Indre Finnmark N	Øst-Finnmark N	Vest-Finnmark N	Nord-Troms N	Sør-Troms N	Nord i Nordland N	Sør i Nordland N
TIL BYENE I ALT	8318	595	1616	895	1866	1346	831	1169
Oslo	1109	122	310	90	173	169	94	151
Bergen	164	11	42	19	34	22	18	18
Trøndelagsbyene	710	18	68	26	51	55	43	449
Tromsø	1846	92	184	134	1127	219	68	22
Bodø	467	4	34	8	27	58	310	26
Vadsø/Kirkenes	402	29	319	22	15	10	3	4
Alta/Hammerfest	1080	197	238	458	138	30	15	4
Harstad/Narvik	802	11	40	21	60	553	104	13
Rana/Helgelandbyene	438	7	14	12	13	19	54	319
Byer, Sør-Norge ellers	1300	104	367	105	228	211	122	163

Tabell 2.4 *Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Prosent av tallet på ungdom vokst opp i områdene.*

Menn og kvinner	Alle områdene %	Indre Finnmark %	Øst-Finnmark %	Vest-Finnmark %	Nord-Troms %	Sør-Troms %	Nord i Nordland %	Sør i Nordland %
TIL BYENE I ALT	100	100	100	100	100	100	100	100
Oslo	13	21	19	10	9	13	11	13
Bergen	2	2	2	2	2	2	2	2
Trøndelagsbyene	8	3	4	3	3	4	5	39
Tromsø	22	15	11	15	60	16	8	2
Bodø	6	1	3	1	2	4	37	2
Vadsø/Kirkenes	5	5	20	3	1	1	1	0
Alta/Hammerfest	13	33	15	51	7	2	2	0
Harstad/Narvik	10	2	2	2	3	41	13	1
Rana/Helgelandbyene	5	1	1	1	1	1	6	27
Byer, Sør-Norge ellers	16	17	23	12	12	16	15	14

Flere kvinner enn menn har som nevnt flyttet til by. Samtidig flytter flere kvinner enn menn vanligvis over korte avstander, blant annet fordi kvinner flytter hyppigere til mannens kommune enn omvendt ved familieetablering (Sørli 2010). I våre analyser derimot finner vi ingen overvekt av kvinner i de konsentrerte

strømmene til nærmeste by. Uten å vise tall for det registrerer vi at forskjellen er så liten at vi her kan konkludere med likhet mellom kvinner og menn når det gjelder flytting til nærmeste byer. Den generelle overhyppigheten av kortavstandsflytting for kvinner går fra disse områdene i større grad til kommuner som ligger enda nærmere enn nærmeste by. Dette er i stor grad et fenomen knyttet til flytting mellom nabokommuner. Det byområdet som i størst grad har mottatt flest kvinner blant tilflytterne fra sitt nærmeste område (Øst-Finnmark) er i tråd med dette Vadsø/Kirkenes.

Mange byer har tilflyttingen sterkt konsentrert fra det nærmeste området

Ovenfor har vi kommentert hvordan strømmene konsentreres ut fra de ulike områdene. Tabell 2.4 viser for eksempel at 60 prosent av flyttestrømmen fra Nord-Troms tilfaller Tromsø, og at dette er den sterkeste konsentrasjonen blant flyttestrømmene ut. For byene kan det være et poeng å se hvor tilflytterne kommer fra, om de i hovedsak kommer kun fra ett område, eller om de kommer fra flere områder.

For å se nærmere på dette har vi i tabell 2.5 prosentfordelt innflyttingstallene i tabell 2.3 for hver by eller byområde. Seks av byene har en svært konsentrert tilflyttergruppe. Mer enn 60 prosent av alle som har flyttet til disse seks, har samme oppvekstregion (merket gul). Mest konsentrert er tilflyttingen til Vadsø/Kirkenes, som har hele 79 prosent av innflytterne sine fra Øst-Finnmark. Tabell 2.5 viser ingen store overraskelser, tallfestingen er som vi kunne vente.

Ved å sammenligne fordelingen etter fraflyttingsområde for de enkelte byene med fordelingen for byene i sum i tabell 2.5, får man et innblikk i hvilke områder som er sterkest representert blant tilflytterne i de ulike byene. I seks av byene/byområdene har mer enn 60 prosent av innflytterne kommet fra nærmeste samiske område.

Tabell 2.5 *Flytting til byer fra sju samiske områder for årskullene født 1950-74 samlet. Prosent av tallet på tilflyttere til hver av byene/byområdene.*

Menn og kvinner	Alle om-rådene	Indre Finnmark	Øst-Finnmark	Vest-Finnmark	Nord-Troms	Sør-Troms	Nord i Nordland	Sør i Nordland
TIL BYENE I ALT	100	7	19	11	23	16	10	14
Oslo	100	11	28	8	16	15	8	14
Bergen	100	7	25	12	21	13	11	11
Trøndelagsbyene	100	3	9	4	7	8	6	63
Tromsø	100	5	10	7	61	12	4	1
Bodø	100	1	7	2	6	12	66	6
Vadsø/Kirkenes	100	7	79	5	4	3	1	1
Alta/Hammerfest	100	18	22	42	13	3	1	1
Harstad/Narvik	100	1	5	3	7	69	13	2
Rana/Helgelandsbyene	100	2	3	3	3	4	12	73
Byer, Sør-Norge ellers	100	8	28	8	18	16	9	13

Tabellen viser med større tydelighet enn tabell 2.3 og 2.4 at ikke bare Oslo, men også Bergen og andre byer i Sør-Norge har fått en ganske stor andel fra Øst-Finnmark. Trøndelagsbyene har en sterk konsentrasjon fra området rundt fylkesgrensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag. En byregion skiller seg litt ut, nemlig Alta/Hammerfest. Selv om innslaget fra Vest-Finnmark er større enn fra de andre regionene, er innflytterne her jevnere fordelt på områdene i Finnmark og Nord-Troms enn i noen andre byer.

I kapittel 2 har vi i hovedsak konsentrert oss om å se på de som har flyttet fra et samisk område og bosatt seg i en by. Disse utgjør 36 prosent av de som vokste opp i disse områdene.

I kapittel 3 skal vi til sammenligning også se litt på de som ikke bor i en by. De fordeler seg som voksne på følgende kategorier etter bo- og flyttebakgrunn: bofaste i kommunene (aldri meldt flytting), tilbakeflyttere til kommunene, internflyttere i området (personer som bor i en annen kommune i området) og personer som har flyttet og bosatt seg andre steder enn i en by. Den siste gruppen deles opp i fire undergrupper etter tilflyttingssted: et annet samisk område, andre kommuner i Nord-Norge, andre kommuner i Sør-Norge, og utlandet.

3 Flyttemønstre, fruktbarhet og barnetall i de ulike områdene

I dette kapittelet dokumenterer vi noen mere detaljerte resultater av flytteprosessene for hvert av de sju områdene. Vi ser på kvinner og menn separat, og vi ser på variasjoner mellom de fem gruppene av årskull, som alle er fulgt fra de var 15 år i registeranalysen. Ved inngangen til 2008 var disse femårskullene i alder omkring 55 år, 50 år, 45 år, 40 år og 35 år. For hvert område presenterer vi i avsnitt 3.1 – 3.7 to tabellsett, ett med flyttingene gjennom aldersfasene fra 15-årstrinnet av, og ett med barnetallsfordelinger og fruktbarhetstall.

Begrepet *samlet fruktbarhetstall* (SFT) er antall barn per kvinne som hvert årskull i gjennomsnitt har fått over livsløpet. Her sammenlignes gjennomsnittlige fruktbarhetstall for de som er blitt boende i de samiske områdene med tilsvarende tall på landsnivå for hvert femårskull. Det yngste femårskullet hadde ennå ikke fått alle sine barn når de var 35 år. De ligger på landsbasis heller ikke an til å få fullt så mange barn som de øvrige kullene har fått. I gjennomsnitt har de andre 20 kullene, født på 1950- og 1960-tallet fått 2,07 barn per kvinne. De fem kullene født 1970-74 hadde i 35-årsalderen fått 1,75 barn per kvinne. Disse kullene ligger an til å passere 2-tallet med mindre margin enn forgjengerne innen alle barna er født.

Det følgende er en beskrivelse av tabellene som presenteres for hvert område. De første to tabellene viser resultatet av *flytting* for alle som vokste opp i distriktskommunene, den første i absolutte tall, den neste i prosent. Summert over femårskull og kjønn viser tabellen med de absolutte tallene det samme som tabell 2, og for de som har flyttet til by det samme som tabell 3A. I tillegg vises på

øvre del av tabellene tall for bofasthet, tilbakeflytting, internflytting i området og utflytting annetsteds.

I neste tabell er alle prosenter målt i forhold til tallet på 15-åringer i hvert av de samiske områdene. Fordelingene forteller altså resultatene av å følge 100 gutter og 100 jenter vokst opp i det aktuelle området. På den uthevede linjen ”flyttet til byer” framgår derfor den andelen av hvert femårskull som befinner seg i en av de ti bygruppene.

Tabell B for hvert geografiske område viser prosenter målt i forhold til tallet på 15-åringer i hvert av de samiske områdene. Det vil si at resultatene presenteres ved at vi følger 100 gutter og 100 jenter i hvert område. På den uthevede linjen ”flyttet til byer” framgår derfor den andelen av hvert femårskull som befinner seg i en av byene/byområdene. Det er disse prosentfordelingene som må brukes når vi skal studere kjønnsforskjeller og utviklingen for årskullene over tid.

Begrepsavklaring

Summen av bofaste, tilbakeflyttere og internflyttere utgjør det vi kaller *lokalbefolkningen* i områdene. De som har flyttet ut av de samiske områdene – *de fraflyttede*, finner vi igjen i en av fem soner – enten i en av bygruppene, i et av de andre samiske områdene, i en annen landkommune i Nord-Norge, i en annen landkommune i Sør-Norge, eller i utlandet. Tallene i kolonnene nedenfor den uthevede linjen summerer seg til tallene på denne linjen, og viser altså hvordan den samlede utflytting til byer er fordelt på bygruppene, i absolutte tall øverst og i prosent av størrelsen på ungdomskullene som vokste opp i de samiske kommunene nederst. Denne prosentfordelingen er annerledes enn i tabell 3B, fordi vi der prosentuerte det samme kun for de som hadde flyttet til en by.

Informasjonen om *barnetall* og *fruktbarhet* presenteres i tre tabeller, hvor den første kun viser samlet fruktbarhetstall på landsnivå for hvert av femårskullene. Den er tatt med for hvert område for å kunne sammenlignes med tilsvarende tall for kvinnene i lokalbefolkningen i området i voksen alder. Den tredje tabellen gir både fruktbarhetstall og barnetallsfordelinger for kvinnene som har flyttet til by, på første linje totalt, på de neste etter hvilken by de har flyttet til. Siden det er svært få som har flyttet til en del byer

som ligger langt unna området, har vi for fire av områdene summert sammen fruktbarhetstallet for byene i samme fylke. Det gjelder områder i Finnmark og byer i Nordland, og omvendt.

3.1 Indre Finnmark

Bofasthet og flytting

Guttene i Indre Finnmark er i økende grad bofaste, omtrent halvparten har aldri meldt flytting. Tilbakeflyttingen, som til å begynne med var høyere enn på landsplan, er imidlertid blitt lav og avtakende for de yngste årskullene. De samme tendensene gjelder for jenter, bare i svakere grad. Jentene flytter mer enn gutter, ikke bare til byene, men også til andre landkommuner, både i andre samiske områder i Nord-Norge og ellers. Flyttingene til andre samiske områder har vært avtakende, men har tatt seg opp for kvinner.

Fra Indre Finnmark har flyttingene til byer tiltatt mye med årene. Fra første til fjerde femårskull økte andelen som bodde i en by fra 15 til 22 prosent for menn, og fra 18 til 27 prosent for kvinner. I siste femårskull er andelen for kvinner enda høyere, men siden disse bare er 35 år, er det antakelig noen kvinner som ennå ikke har nådd å flytte ut igjen fra byene. Blant annet kan dette leses av den langt høyere andelen kvinner som bor i Alta eller Hammerfest når de er 35 år, sammenlignet med de som eldre. Ved 40-årsalderen er generelt sett det meste av gjennomtrekket av unge mennesker i byene ferdig. Omtrent 60 prosent av alle som flytter inn til en storby har flyttet videre når de er 40 år.

Kjønnsforskjellen er større i Indre Finnmark enn i andre samiske områder. Ser vi bort fra de yngste kvinnene i Alta og Hammerfest, ser det ut til at kvinner i noe større grad enn menn søker eller har søkt seg mot Tromsø, Oslo og etter hvert andre byer i Sør-Norge. For de yngre ser det imidlertid ut til at gutter og jenter flytter til Oslo i omtrent samme grad.

Tabell 3.1 *Bofasthet og flytting fra Indre Finnmark etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åring						N = antall 15-åring					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, fødselsår:												
Tallet på ungdom (15)	243	230	279	292	241	241	229	255	273	285	274	
Bofaste	95	109	132	155	129	129	60	71	89	103	100	
Tilbakeflyttere	63	42	43	32	14	14	59	48	36	38	36	
Flyttet internt i regionen	9	5	7	7	6	6	12	13	12	6	5	
Andre samiske områder	15	10	9	5	8	8	24	19	19	15	22	
Andre kom, Nord-Norge	4	6	4	9	2	2	8	10	10	14	6	
Andre kom, Sør-Norge	14	15	15	18	23	23	20	25	20	23	18	
Utlandet	7	1	12	3	7	7	5	5	8	9	3	
Flyttet til byer	36	42	57	63	52	52	41	64	79	77	84	
Oslo	7	7	12	15	13	13	8	19	17	14	10	
Bergen	1	1	0	1	0	0	2	1	2	2	1	
Trøndelagsbyene	2	3	0	1	2	2	2	0	3	4	1	
Tromsø	4	5	6	12	12	12	5	4	13	15	16	
Bodø	1	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	
Vadso/Kirkenes	1	2	4	2	2	2	4	4	3	3	4	
Alta/Hammerfest	12	11	24	21	19	19	10	21	21	22	36	
Harstad/Narvik	0	2	1	0	0	0	2	1	3	0	2	
Rana/Helgelandsbyene	0	1	0	0	1	1	0	0	0	3	2	
Byer, Sør-Norge ellers	8	10	9	11	3	3	8	12	17	14	12	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.2 *Bofasthet og flytting fra Indre Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.*

Prosjenter	Menn					Kvinner				
	% av antall 15-åring					% av antall 15-åring				
Femårskull født:	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bofaste	39	47	47	53	53	26	28	33	36	36
Tilbakeflyttere	26	18	16	11	6	26	19	13	14	13
Flyttet internt i regionen	4	2	3	2	2	5	5	4	2	2
Andre samiske områder	6	5	3	2	3	10	7	7	5	8
Andre kom, Nord-Norge	1	3	2	3	1	4	4	4	5	2
Andre kom, Sør-Norge	6	7	5	6	10	9	10	7	8	7
Utløst	3	0	4	1	3	2	2	3	3	1
Flyttet til byer	15	18	20	22	22	18	25	29	27	31
Oslo	3	3	4	5	5	3	7	6	5	4
Bergen	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0
Trondelagsbyene	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0
Tromsø	2	2	2	4	5	2	2	5	5	6
Bodo	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Vadsø/Kirkenes	0	1	1	1	1	2	2	1	1	1
Alta/Hammerfest	5	5	9	7	8	4	8	8	8	13
Harstad/Narvik	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1
Rana/Helgelandbyene	0	1	0	0	1	0	0	0	1	1
Byer, Sør-Norge ellers	4	4	3	4	1	4	5	6	5	5

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Tilsvarende tabell for lokalbefolkningen i Indre Finnmark (tabell 3.4) viser betydelig høyere tall, men med avtakende tendens for de to siste femårskullene (for det siste må det sammenlignes med landstallene for å se det). Barnetallsfordelingene viser at forskjellen i hovedsak består i at flere i Indre Finnmark får fire barn eller mere, enn i landsbefolkningen for øvrig. Derimot er det er langt færre kvinner som bare får to barn. Forskjellen slår pussig nok ikke ut på trebarnsnormen. Andelen barnløse er også som på landsnivå.

De som har flyttet til byer (tabell 3.5) har imidlertid langt lavere fruktbarhet enn både de som ikke har flyttet og landsbefolkningen (samlet fruktbarhetstall 1,79 mot 2,34 – på landsnivå 2,01). Indre Finnmark er det av de sju områdene hvor fruktbarhetsforskjellen mellom lokalbefolkningen og de som har flyttet til by er størst.

De som har flyttet til Oslo har ekstremt lav fruktbarhet (1,25 barn per kvinne), men også de som har flyttet til Tromsø og byene i Nordland ligger lavt. De som har flyttet til byene i Finnmark ligger nær landsgjennomsnittet. Blant disse er det også få som har fått to barn.

Tabell 3.3 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.4 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Indre Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	16	12	7	14	14
1 barn	19	20	17	17	22	17
2 barn	28	15	26	32	24	40
3 barn	23	24	20	30	24	18
4 barn +	18	25	25	14	16	11
SFT	2.34	2.47	2.55	2.41	2.24	2.06

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.5 Barnetall og fruktbarhetstall for 345 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Indre Finnmark til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn				Barnetallsfordeling					
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	345	616	1.79	60	80	127	54	24	17	23	37	16	7
Oslo	68	85	1.25	19	21	22	5	1	28	31	32	7	2
Bergen	8	15	1.87	1	0	6	1	0					
Trøndelagsbyene	10	23	2.30	2	0	5	1	2					
Tromsø	53	88	1.66	10	16	15	9	3	19	30	28	17	6
Bodø	2	4	1.67*	0	0	2	0	0					
Vadsø/Kirkenes	18	39	2.17	1	6	4	5	2	6	33	22	28	11
Alta/Hammerfest	110	218	1.98	16	26	36	20	12	14	24	33	18	11
Harstad/Narvik	8	15	1.67*	0	2	5	1	0					
Rana/Helgelandsbyene	5	6	1.67*	2	0	3	0	0					
Byer Sør-Norge ellers	63	123	1.95	9	9	29	12	4	14	14	46	20	6

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne.

*Tallet for byene i Nordland er slått sammen.

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.2 Øst-Finnmark

Bofasthet og flytting

Bofastheten er svært lav for kvinner i Øst-Finnmark. For menn er den nesten som på landsnivå. For begge kjønn er det relativt høy tilbakeflytting, selv om den har avtatt litt over tid. Det er lite flytting internt i regionen og til de andre samiske områdene. Flyttingene går i større grad til andre landkommuner, og mye til kommuner i Sør-Norge. Det er omtrent like mange kvinner som flytter til landkommuner i Sør-Norge som til byer i Sør-Norge. For menn trekker byene litt sterkere.

Tendensen til å flytte til by er på gjennomsnittet for de samiske områdene. Det samme gjelder kjønnsforskjellen. Det er ingen endringer å se over tid. Kvinnenes tendens til i større grad å flytte til by dreier seg i all hovedsak om flytting til Vadsø og Kirkenes. Også byene i Sør-Norge, utenom Oslo, får litt flere kvinner.

Det er ingen tendens til at verken kvinner eller menn i det yngste femårskullet i større grad er i byene enn de eldre. Her er kontrasten til Indre Finnmark stor for kvinner. Kanskje skyldes forskjellen at den langt lavere tendensen til å flytte til en by fra Indre Finnmark gjelder de yngste, og at både flytting ut og flytting videre skjer senere i livsløpet for de som flytter derfra.

Tabell 3.6 *Bofasthet og flytting fra Øst-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008.*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åringer						N = antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårskull, fødselsår:												
Tallet på ungdom (15)	497	413	447	498	477	477	524	452	452	441	415	
Bofaste	113	111	125	150	141	141	53	62	63	88	73	
Tilbakeflyttere	127	87	74	66	56	56	99	95	75	62	68	
Flyttet internt i regionen	11	6	12	5	9	9	21	8	6	7	5	
Andre samiske områder	17	10	8	13	13	13	19	14	7	13	11	
Andre kom, Nord-Norge	21	18	17	24	18	18	43	35	23	27	28	
Andre kom, Sør-Norge	51	46	61	59	54	54	81	65	86	75	58	
Utlandet	3	16	18	10	13	14	6	6	7	11	9	
Flyttet til byer	154	119	132	171	173	173	194	167	185	158	163	
Oslo	33	29	28	28	40	40	35	29	35	20	33	
Bergen	1	5	5	8	4	4	3	6	5	2	3	
Trondelagsbyene	10	9	3	9	8	8	1	7	7	8	6	
Tromsø	13	14	16	15	26	26	18	12	22	22	26	
Bodo	2	0	2	5	4	4	5	6	7	0	3	
Vadso/Kirkenes	27	18	22	32	23	23	46	34	41	42	34	
Alta/Hammerfest	26	19	21	28	30	30	22	28	21	21	22	
Harstad/Narvik	3	4	4	5	2	2	5	7	4	4	2	
Rana/Helgelandsbyene	2	1	1	1	2	2	3	1	0	0	3	
Byer, Sør-Norge ellers	37	20	30	40	34	34	56	37	43	39	31	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.7 Bofasthet og flytting fra Øst-Finnmark etter femårskull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008

Prosjenter	Menn					Kvinner				
	% av antall 15-åringer					% av antall 15-åringer				
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74
Femårskull født:										
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bofaste	23	27	28	30	29	14	14	14	20	18
Tilbakeflyttere	26	21	16	13	12	19	21	17	14	16
Flyttet internt i regionen	2	1	3	1	2	4	2	1	2	1
Andre samiske områder	3	3	2	3	3	4	3	2	3	3
Andre kom, Nord-Norge	4	4	4	5	4	8	8	5	6	7
Andre kom, Sør-Norge	10	11	13	12	11	15	14	19	17	14
Utlandet	1	4	4	2	3	3	1	1	2	2
Flyttet til byer	31	29	30	34	36	37	37	41	36	39
Oslo	7	7	6	6	8	7	6	8	5	8
Bergen	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Trondelagsbyene	2	2	1	2	2	0	2	2	2	1
Tromsø	3	3	4	3	6	3	3	5	5	6
Bodø	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1
Vadsø/Kirkenes	5	5	5	6	5	9	8	9	9	8
Alta/Hammerfest	5	5	5	6	6	4	6	5	5	5
Harstad/Narvik	1	1	1	1	0	1	2	1	1	0
Rana/Helgelandsbyene	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
Byer, Sør-Norge ellers	8	5	7	8	7	10	8	9	9	8

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Fruktbarheten for lokalbefolkningen i Øst-Finnmark var nesten 10 prosent høyere enn landsgjennomsnittet for de tre første femårskullene. Senere falt nivået og det siste femårskullet står på 35-årsstadiet med færre barn enn kvinner på landsnivå. Om dette er urealiserte forsinkelser eller reelle endringer er for tidlig å si. Barnetallsfordelingen viser imidlertid at det er nesten dobbelt så mange som ikke har fått sitt første barn ennå, i forhold til hva som har vært vanlig. Tidligere var det også flere enn på landsnivå som fikk fire barn eller flere. For årskullene født på slutten av 1960-tallet ser det ut til at to- og trebarnsnormen i større grad er blitt oppfylt.

Øst-Finnmark er det området hvor fruktbarhetsforskjellene er minst mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende. Til gjengjeld er det store utslag avhengig av hvilke byer man har flyttet til. Unntatt Bodø og Tromsø har alle byer i Nord-Norge som har fått innflyttede kvinner fra Øst-Finnmark, hatt høyere fruktbarhet enn lokalbefolkningen. De mange som har flyttet til Vadsø og Kirkenes (og Alta/Hammerfest) har et fruktbarhetsnivå og en barnetallsfordeling helt på linje med lokalbefolkningen for de tre eldste femårskullene. Her ser det ut som om sammenhengen er den motsatte av den vi vanligvis finner: de som flytter får flest barn. Unntaket er de om flytter til Oslo. Her er det nesten like lav fruktbarhet som for de som kom fra Indre Finnmark. De som har flyttet til Tromsø, Bodø eller andre byer lenger sør har fruktbarhetsnivå omtrent på landsgjennomsnittet for denne generasjonen av kvinner.

Tabell 3.8 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 7B.

Tabell 3.9 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Øst-Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	13	12	8	15	12	22
1 barn	17	14	21	17	15	19
2 barn	36	38	31	30	38	40
3 barn	23	24	28	19	27	14
4 barn +	11	12	12	19	8	5
SFT	2.12	2.21	2.28	2.29	2.13	1.65

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.10 Barnetall og fruktbarhetstall for 867 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Øst-Finmark til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling				
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	867	1706	1.97	104	180	345	177	61	12	21	40	20	7
Oslo	152	208	1.37	42	45	44	15	6	28	29	29	10	4
Bergen	19	45	2.37	1	4	7	4	3	5	21	37	21	16
Trøndelagsbyene	29	59	2.03	2	6	12	8	1	7	21	41	28	3
Trømso	100	182	1.82	9	25	45	19	2	9	25	45	19	2
Bodø	21	40	1.90	3	4	8	5	1	14	19	38	24	5
Vadsø/Kirkenes	197	443	2.25	13	33	85	45	21	7	17	43	23	10
Alta/Hammerfest	114	258	2.26	12	15	44	30	13	11	13	39	26	11
Hørstad/Narvik	22	50	2.27	1	2	11	7	1	4	9	50	32	5
Rana/Helgelandbyene	7	18	2.57	0	0	3	4	0					
Byer Sør-Norge ellers	206	403	1.96	21	46	86	40	13	10	22	42	20	6

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne.

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.3 Vest-Finnmark

Bofasthet og flytting

Bofastheten har vært svært lav for kvinner i Vest-Finnmark, men har steget noe. For menn er den nesten som på landsnivå. Tilbakeflyttingen er lav for kvinner, mer normal for menn. Nivåene har ikke endret seg. Det er omtrent ingen internflytting mellom Loppa og Kvalsund, til de andre samiske områdene flyttes det litt. Flere kvinner enn menn flytter til andre landkommuner i Nord-Norge, men dette har jevnet seg ut. Over tid flytter kvinnene i økende grad til landkommuner i Sør-Norge.

Tendensen til å flytte til by er svært høy, omtrent halvparten av de som vokste opp der har flyttet. Kjønnforskjellen er som i andre områder. For kvinner er det tegn til mindre flytting til byer over tid – spesielt til Tromsø, det ser ut som landkommunene i Sør-Norge i stedet har fått noen flere. Alta og Hammerfest er naturlig nok de største mottakerne, og flyttingene dit har ikke avtatt.

Det er ingen tendens til at verken kvinner eller menn i det yngste femårskullet i større grad er i byene enn de eldre. Her er kontrasten til Indre Finnmark stor for kvinner. Vi gjentar det vi sa for Øst-Finnmark i forrige avsnitt: Kanskje skyldes forskjellen at den langt lavere tendensen til å flytte til en by fra Indre Finnmark gjelder de yngste, og at både flytting ut og flytting videre skjer senere i livsløpet for de som flytter derfra.

Tabell 3.11 *Bofasthet og flytting fra Vest-Finnmark etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åringer						N = antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, fødselsår:												
Tallet på ungdom (15)	211	171	178	178	174	174	210	184	182	178	170	
Bofaste	34	32	30	26	30	30	14	14	18	17	19	
Tilbakeflyttere	35	24	18	29	23	23	24	20	16	19	13	
Flyttet internt i regionen	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Andre samiske områder	6	5	7	6	9	9	6	10	11	12	9	
Andre kom, Nord-Norge	18	8	16	11	11	11	27	18	15	12	10	
Andre kom, Sør-Norge	25	16	25	21	18	18	32	15	18	25	27	
Utlendet	4	4	6	1	2	2	3	6	1	2	4	
Flyttet til byer	88	81	75	83	81	81	104	101	103	91	88	
Oslo	5	5	7	9	9	9	17	9	9	12	8	
Bergen	4	3	2	2	2	2	1	3	0	0	2	
Trondelagsbyene	5	3	2	1	0	0	5	2	2	2	4	
Tromsø	12	12	13	10	14	14	10	23	20	12	8	
Bodø	1	0	0	3	0	0	1	0	1	1	1	
Vadsø/Kirkenes	1	3	1	1	5	5	1	1	3	2	4	
Alta/Hammerfest	42	40	41	46	43	43	46	46	55	52	47	
Harstad/Narvik	3	4	0	1	1	1	1	3	3	2	3	
Rana/Helgelandsbyene	1	0	1	1	0	0	2	1	2	1	3	
Byer, Sør-Norge ellers	14	11	8	9	7	7	20	13	8	7	8	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.12 *Bofasthet og flytting fra Vest-Finnmark etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Prosjenter	Menn						Kvinner					
	% av antall 15-åring						% av antall 15-åring					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, født:	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bo faste	16	19	17	14	17	17	7	8	10	9	11	
Tilbakeflyttere	17	14	10	16	13	13	11	11	9	11	8	
Flyttet internt i regionen	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	
Andre samiske områder	3	3	4	3	5	5	3	5	6	7	5	
Andre kom, Nord-Norge	8	5	9	6	6	6	13	10	8	7	6	
Andre kom, Sør-Norge	12	9	14	12	11	11	15	8	10	14	16	
Utløst	2	2	3	1	1	1	1	3	0	1	2	
Flyttet til byer	42	47	42	47	47	47	50	55	57	51	52	
Oslo	2	3	4	5	5	5	8	5	5	7	5	
Bergen	2	2	1	1	1	1	0	1	0	0	1	
Trondelagsbyene	2	2	1	1	0	0	2	1	1	1	2	
Tromsø	6	7	7	5	8	8	5	12	11	7	5	
Bodo	1	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	
Vadsø/Kirkenes	1	2	1	1	3	3	1	1	2	1	2	
Alta/Hammerfest	20	23	23	26	25	25	22	25	30	28	27	
Harstad/Narvik	1	2	0	1	1	1	1	2	2	1	2	
Rana/Helgelandbyene	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	2	
Byer, Sør-Norge ellers	7	6	4	5	4	4	10	7	4	4	5	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Fruktbarheten for lokalbefolkningen i Vest-Finnmark er svært høy og faktisk den høyeste av alle de samiske områdene. Det yngste kullet hadde fått like mange barn som de andre i gjennomsnitt da de var 35 år. Svært høy fruktbarhet for femårskullet foran (født 1965-69) tyder på at fruktbarheten her er økende.

Barnetallsfordelingen tyder på at mange får tre barn og den siste økningen på at det er flere som fire eller mer. Har man først fått to barn, ser det ut til at det er lettere å få ett eller to til. Andelen som ikke har barn eller bare har ett, avviker mindre fra landsfordelingen.

Lokalbefolkningen i Vest-Finnmark og Øst-Finnmark har svært ulike barnetallsmønstre. Det gjelder imidlertid ikke de som har flyttet til byer. For dem er fruktbarhetsnivået nøyaktig det samme, og tilsvarende landsnivået. Flyttestrømmene mot by både fra øst og vest i Finnmark ser dermed ut til å sorteres ut med dette som en felles variabel. Også forskjellene mellom byene faller inn i samme mønster: De som flytter til nærmeste by, i Vest-Finnmark til Alta/Hammerfest, får flest barn. Det er imidlertid færre som får null og færre som får fire eller flere blant disse flytterne.

Konsentrasjonen ligger sterkere på ett- og tobarnsnormen, og slik sett ligner kvinnene som har flyttet til Alta/Hammerfest fra Vest-Finnmark mer på kvinner i landet generelt enn kvinnene som har flyttet til Vadsø/Kirkenes fra Øst-Finnmark. De som flytter til Oslo, får her som i de andre Finnmarksområdene færrest barn.

Tabell 3.13 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.14 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Vest-Finnmark. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	11	5	18	12	8	12
1 barn	11	13	15	6	6	16
2 barn	31	42	23	29	33	25
3 barn	32	27	35	41	31	28
4 barn +	15	13	9	12	22	19
SFT	2.44	2.42	2.12	2.47	2.75	2.44

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.15 Barnetall og fruktbarhetstall for 487 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Vest-Finmark til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling				
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	487	977	2.01	55	91	199	111	31	11	19	41	23	6
Oslo	55	63	1.15	18	18	12	7	0	33	33	21	13	0
Bergen	6	13	2.17	1	1	2	1	1					
Trøndelagsbyene	15	29	1.93	3	0	9	2	1					
Tromsø	73	141	1.93	12	14	28	12	7	16	19	39	16	10
Bodø	4	12	2.2*	0	0	2	1	1					
Vadsø/Kirkenes	11	22	2.00	0	2	7	2	0					
Alta/Hammerfest	246	546	2.22	15	41	105	65	20	6	17	43	26	8
Harstad/Narvik	12	25	2.2*	0	4	5	2	1					
Rana/Helgelandbyene	9	18	2.2*	1	1	4	3	0					
Byer Sør-Norge ellers	56	108	1.93	5	10	25	16	0	9	18	45	28	0

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne. For byene i Nordland samlet: 2.2

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.4 Nord-Troms

Bofasthet og flytting

Bofastheten i Nord-Troms viser for begge kjønn tendens til å øke. Selv om nivået er litt lavt i forhold til distriktskommuner flest, er det nærmere normalen enn områdene i Finnmark.

Kjønnsforskjellen er bare litt større enn på landsnivå.

Tilbakeflyttingen er som i distriktskommuner flest. For menn var det imidlertid svært høy tilbakeflytting tidligere, for de tre første femårskullene høyere enn på landsnivå. Det er få som flytter internt i regionen og omtrent ingen som flytter til andre samiske områder. Langt flere kvinner enn menn flytter til landkommuner både i Nord-Norge og Sør-Norge.

Langt flere kvinner enn menn flytter til byer også. Det er flere kvinner som har flyttet til en by enn det er igjen i lokalbefolkningen. For menn er det helt motsatt. Her er kjønnsforskjellen større enn i de andre områdene. Det er spesielt Tromsø som trekker til seg flest unge kvinner, men Oslo og andre byer i Sør-Norge tidligere hadde stor tilflytting i de eldste aldersgruppene. Hver fjerde kvinne og hver femte mann som har vokst opp i Nord-Troms bor i Tromsø.

Hvis det fortsatt bor flere i det yngste femårskullet i en by, som vil kunne flytte videre, gjelder dette menn som har flyttet til Oslo. Det er også mange kvinner i Tromsø fra det yngste kullet, men ikke flere enn det som blir registrert for et av de eldre femårskullene.

Tabell 3.16 *Bofasthet og flytting fra Nord-Troms etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åring						N = antall 15-åring					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, fødselsår	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Tallet på ungdom (15)	551	497	427	512	451	451	573	483	478	526	486	
Bofaste	133	129	95	145	133	133	55	79	78	75	86	
Tilbakeflyttere	126	93	96	78	67	67	99	71	68	86	75	
Flyttet internt i regionen	9	10	13	16	15	15	21	20	13	18	14	
Andre samiske områder	8	5	5	13	5	5	8	2	4	6	4	
Andre kom, Nord-Norge	51	39	28	39	28	28	75	65	52	63	47	
Andre kom, Sør-Norge	39	45	38	39	31	31	63	49	38	62	42	
Utlandet	6	14	11	11	9	9	10	12	12	15	9	
Flyttet til byer	179	162	141	171	163	163	242	185	213	201	209	
Oslo	9	12	9	22	18	18	29	18	20	15	21	
Bergen	3	1	2	4	2	2	4	3	6	8	1	
Trondelagsbyene	4	4	4	4	7	7	4	7	7	2	8	
Tromsø	113	99	94	94	98	98	127	109	134	128	131	
Bodo	2	2	4	2	3	3	4	1	6	1	2	
Vadso/Kirkenes	2	0	1	2	1	1	4	0	1	2	2	
Alta/Hammerfest	18	15	7	16	14	14	20	9	8	16	15	
Harstad/Narvik	7	4	4	3	4	4	9	7	9	5	8	
Rana/Helgelandbyene	1	3	1	0	0	0	1	0	5	1	1	
Byer, Sør-Norge ellers	20	22	15	24	16	16	40	31	17	23	20	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.17 *Bofasthet og flytting fra Nord-Troms etter femårskeull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Prosjenter	Menn						Kvinner					
	% av antall 15-åringer						% av antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårskeull, født:												
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bofaste	24	26	22	28	30	30	16	16	16	14	18	
Tilbakeflyttere	23	18	22	15	15	15	17	15	14	16	15	
Flyttet internt i regionen	2	2	3	3	3	3	4	4	3	4	3	
Andre samiske områder	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	
Andre kom, Nord-Norge	9	8	7	8	6	6	13	14	11	12	10	
Andre kom, Sør-Norge	7	9	9	8	7	7	11	10	8	12	8	
Utlandet	1	3	3	2	2	2	2	2	2	3	2	
Flyttet til byer	33	33	33	33	36	36	42	38	45	38	43	
Oslo	2	3	2	4	4	4	5	4	4	3	4	
Bergen	1	0	0	1	0	0	1	1	1	2	0	
Trøndelagsbyene	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Tromsø	21	20	22	18	22	22	22	23	28	24	27	
Bodo	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	1	
Vadso/Kirkenes	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	
Alta/Hammerfest	3	3	2	3	3	3	3	2	2	3	3	
Harstad/Narvik	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2	
Rana/Helgelandsbyene	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	
Byer, Sør-Norge ellers	4	4	4	5	4	4	7	6	4	4	4	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Lokalbefolkningen i Nord-Troms har høy fruktbarhet med 2.4 barn per kvinne. Her tyder det i tillegg på at de yngste kvinnene ennå ikke på langt nær har fått alle sine barn. Barnetallsfordelingen tilsier at det i så fall dreier seg mest om trebarnsmødre som ennå ikke har fått sitt fjerde barn. Siden det i femårskullet foran var svært mange som fikk sitt fjerde barn eller mer, er det mest sannsynlig å tro at fruktbarhetsnivået vil stige ytterligere. Nivået kan altså komme høyere, kanskje høyere enn i Vest-Finnmark.

I Nord-Troms er forskjellen stor mellom lokalbefolkningen og kvinnene som har flyttet til by. De som har flyttet til by har klart lavere fruktbarhet enn på landsplan (1, 88 barn per kvinne). Mange av byene, heriblant Tromsø og byene i Sør-Norge unntatt Oslo, ligger på dette nivået.

Oslo ligger også her lavest. Høyest fruktbarhetsnivå har kvinner som har flyttet fra Nord-Troms til Alta/Hammerfest. Disse har faktisk fått flere barn enn de som har flyttet dit fra områdene i Finnmark. Også de som har flyttet fra Nord-Troms til Harstad/Narvik ligger høyere enn de fleste andre. Kvinnene som bor i Tromsø skiller seg altså ut med få barn.

Tabell 3.18 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.19 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nord-Troms. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	11	11	5	11	12	13
1 barn	13	8	15	14	11	17
2 barn	33	36	35	32	30	31
3 barn	28	27	32	27	27	30
4 barn +	15	18	13	16	20	9
SFT	2.40	2.51	2.43	2.41	2.55	2.12

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.20 Barnetall og fruktbarhetstall for 1050 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nord-Troms til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling				
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	1050	1977	1.88	151	209	420	211	59	14	20	40	20	6
Oslo	103	129	1.25	32	28	34	6	3	31	27	33	6	3
Bergen	22	34	1.55	5	5	9	2	1	23	23	41	9	4
Trøndelagsbyene	28	51	1.82	5	8	8	4	3	18	29	29	14	10
Tromsø	629	1199	1.91	85	132	251	120	41	13	21	40	19	7
Bodø	14	30	2.14	1	1	7	5	0					
Vadsø/Kirkenes	9	17	1.89	1	2	3	3	0					
Alta/Hammerfest	68	166	2.44	1	8	29	25	5	1	12	43	37	7
Harstad/Narvik	38	85	2.24	3	1	18	16	0	8	3	47	42	0
Rana/Helgelandsbyene	8	17	2.13	0	1	5	2	0					
Byer Sør-Norge ellers	131	249	1.90	18	23	56	28	6	14	17	43	21	5

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne.

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.5 Sør-Troms

Bofasthet og flytting

I dette området er det lav bofasthet. Utviklingen er imidlertid ulik for kvinner og menn. Det ser ut som flere kvinner etter hvert blir bofaste, i stedet for å flytte til Harstad eller Narvik eller til landkommuner i Sør-Norge. Det er også ganske høy tilbakeflytting til disse kommunene for kvinner. For menn har tilbakeflytting vært sterkt avtakende og er for de yngste klart lavere enn for kvinner. Kvinner flytter også mer enn menn internt i området og til andre kommuner i Nord-Norge. Med hensyn til det siste er tendensen for kvinner riktignok avtakende. Svært få flytter til andre samiske områder.

Tendensen til å flytte til en by er litt høyere enn for områdene i gjennomsnitt, spesielt for menn. Kjønnforskjellen er mindre enn i de andre områdene. Harstad og Narvik er byene det flyttes mest til naturlig nok, men i det yngste femårskullet har flere i betydelig grad valgt Oslo og Tromsø i stedet.

For menn flyttet til Oslo og kvinner flyttet til Tromsø kan det være potensiell videreflytting som ennå ikke er gjennomført. Kanskje representerer dette motstykke til (noe av) den avtakende tilbakeflyttingen til oppvekstkommunene for menn og den avtakende flyttingen til landkommuner i Sør-Norge. Bildet er det samme og noe klarere enn det vi så for Nord-Troms.

Tabell 3.21 *Bofasthet og flytting fra Sør-Troms etter femårskeall og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Absolutte tall	Menn					Kvinner				
	N = antall 15-åring					N = antall 15-åring				
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74
Femårskeall, fødselsår										
Tallet på ungdom (15)	363	338	355	329	346	342	333	315	336	272
Bofaste	74	73	85	71	71	24	43	28	33	44
Tilbakeflyttere	79	65	53	58	46	59	49	52	49	43
Flyttet internt i regionen	5	6	11	8	7	12	19	17	14	13
Andre samiske områder	2	4	4	0	3	2	6	7	3	2
Andre kom, Nord-Norge	26	34	33	20	27	50	47	32	38	33
Andre kom, Sør-Norge	33	20	27	37	43	35	35	25	47	24
Utlandet	5	9	8	10	4	5	5	10	13	4
Flyttet til byer	139	127	134	125	145	155	129	144	139	109
Oslo	13	14	14	16	34	17	13	11	19	18
Bergen	1	4	3	2	0	2	3	0	6	1
Trondelagsbyene	2	4	7	7	9	6	6	6	3	5
Tromsø	18	21	29	19	28	10	17	24	25	28
Bodø	6	8	6	3	7	8	6	4	4	6
Vadsø/Kirkenes	0	0	3	1	1	2	1	1	0	1
Alta/Hammerfest	4	4	4	3	3	5	3	0	0	4
Harstad/Narvik	73	56	42	52	40	80	56	70	58	26
Rana/Helgelandsbyene	1	0	1	3	5	4	2	0	2	1
Byer, Sør-Norge ellers	21	16	25	19	18	21	22	28	22	19

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.22 *Bofasthet og flytting fra Sør-Troms etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Prosjenter	Menn						Kvinner					
	% av antall 15-åringer						% av antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, født:												
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bofaste	21	21	24	22	21	21	7	13	9	10	16	
Tilbakeflyttere	22	19	15	18	13	13	17	15	17	15	16	
Flyttet internt i regionen	1	2	3	2	2	2	4	6	5	4	5	
Andre samiske områder	1	1	1	0	1	1	1	2	2	1	1	
Andre kom, Nord-Norge	7	10	9	6	8	8	15	14	10	11	12	
Andre kom, Sør-Norge	9	6	8	11	12	12	10	10	8	14	9	
Utløst	1	3	2	3	1	1	1	1	3	4	1	
Flyttet til byer	38	38	38	38	42	42	45	39	46	41	40	
Oslo	3	4	4	5	10	10	5	4	4	5	7	
Bergen	0	1	1	1	0	0	1	1	0	2	0	
Trondelagsbyene	1	1	2	2	3	3	2	2	2	1	2	
Tromsø	5	6	8	6	8	8	3	5	8	7	10	
Bodo	2	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	
Vadsø/Kirkenes	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	
Alta/Hammerfest	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	2	
Harstad/Narvik	20	17	12	16	12	12	23	17	22	17	10	
Rana/Helgelandbyene	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	
Byer, Sør-Norge ellers	6	6	7	5	5	5	6	6	9	7	7	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Lokalbefolkningen i Sør-Troms har 2,29 barn per kvinne, litt lavere enn i samiske områder flest. Andel barnløse er som på landsnivå, mens det er få ettbarns- og tobarnsmødre og mange trebarns- og firebarnsmødre. Det kan se ut som om fruktbarheten for kvinner som blir boende i området er avtakende. Det siste femårskullet kan fortsatt få flere barn, det vil si de kan få mange barn i alder over 35 år uten at inntrykket av varig nedgang svekkes. Dette gjelder de to yngste femårsgruppene. På 35-årsstadiet er det fortsatt mange barnløse i forhold til de som er eldre, og det er nesten ingen i siste femårskull som har fått sitt fjerde barn.

Kvinner som har flyttet til byer har fått nesten like mange barn som kvinner i landet i gjennomsnitt. De som flyttet til Oslo (og de få som flyttet til Bergen) har ekstremt lav fruktbarhet. Byene som flertallet har flyttet er som nevnt Harstad/Narvik og Tromsø. Kvinnene i Tromsø har 1,8 barn per kvinne, mens de som har flyttet til Harstad/Narvik har 2,1 barn per kvinne. De siste ligger på det nivået også lokalbefolkningen i Sør-Troms ser ut til å ha kommet ned på. Hovedforskjellen på byene er at det er langt flere ettbarnsmødre i Tromsø. Etter Indre Finnmark er Sør-Troms det området hvor det er minst forskjell i fruktbarhetsnivå mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende i kommunene.

Tabell 3.23 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.24 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Sør-Troms. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	12	7	12	12	17
1 barn	9	8	5	8	16	10
2 barn	36	31	31	43	36	39
3 barn	33	37	47	23	23	32
4 barn +	10	12	10	14	13	2
SFT	2.29	2.40	2.57	2.30	2.20	1.94

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.25 Barnetall og fruktbarhetstall for 676 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Sør-Troms til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling				
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	676	1336	1.98	99	110	281	133	53	15	16	41	20	8
Oslo	78	106	1.36	25	16	25	10	2	32	20	32	13	3
Bergen	12	15	1.25	5	2	4	0	1					
Trøndelagsbyene	26	59	2.27	1	6	8	9	2	4	23	31	35	7
Tromsø	104	188	1.81	15	24	41	19	5	14	23	40	18	5
Bodø	28	51	1.82	7	3	10	6	2	25	11	36	21	7
Vadsø/Kirkenes	5	14	2.80	0	1	1	2	1					
Alta/Hammerfest	12	26	2.17	2	3	2	3	2					
Harstad/Narvik	290	615	2.12	30	42	129	65	24	10	15	45	22	8
Rana/Helgelandsbyene	9	20	2.22	0	1	7	0	1					
Byer Sør-Norge ellers	112	242	2.16	14	12	54	19	13	12	11	48	17	12

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne.

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.6 Nordland, nord

Bofasthet og flytting

Det har vært en kraftig nedgang i bofastheten, som for det yngste femårskullet er blitt svært lav for begge kjønn. Tilbakeflyttingen er på normalt nivå i distriktskommuner, men for kvinner lavt i yngste femårskull. Internt og til andre samiske områder er det svært lite flytting. Det er avtakende utflytting til andre landkommuner i Nord-Norge, mens utflyttingen øker til landkommuner i Sør-Norge.

Mens flytting til byer for begge kjønn representerer gjennomsnittet for de fire yngste femårskullene, har det vært en formidabel økning for det yngste kullet. Det meste av dette skyldes økt utflytting til Bodø, som også er den byen det helt klart flyttes mest til.

Mye av denne økningen må skyldes et urealisert potensial for videreflytting fra Bodø. Hvis det ikke blir realisert, har vi å gjøre med dette materialets største og bråeste trendbrudd. Hele 10 prosentpoeng flere har flyttet til by i siste femårskull enn i de andre (tabell 3.27). Det som imidlertid ikke er så lett å se her, er hvor de potensielle mannlige videreflytterne vil komme til å bosette seg. For kvinner ligger det an til både mer tilbakeflytting til hjemkommunene og til flytting til andre landkommuner i Nord-Norge. Det er også slik videreflyttingene gjerne går. Hvis hele videreflyttingspotensialet for menn skal flytte hjem igjen, vil tilbakeflyttingsnivået i kommunene øke svært kraftig, noe som ikke er vanlig. Siden det ikke er spesielt lav tilflytting til andre områder for de yngste, det har kun slått ut i nedgang i bofasthet, vil vi tro at videreflytting fra Bodø vil fordele seg både på tilbakeflytting og på litt sterkere tilflytting til andre landkommuner. Da vil redusert bofasthet slå ut i økning her. Alternativet er altså at Bodø beholder mange flere enn før.

Tabell 3.26 *Bofasthet og flytting fra Nordland nord, etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åring						N = antall 15-åring					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, fødselsår												
Tallet på ungdom (15)	249	237	201	212	189	189	258	223	192	200	186	
Bofaste	52	65	55	56	36	36	25	27	33	33	20	
Tilbakeflyttere	46	50	30	27	29	29	55	34	30	31	22	
Flyttet internt i regionen	5	4	2	3	2	2	3	5	7	2	2	
Andre samiske områder	6	0	6	3	1	1	0	3	0	4	1	
Andre kom, Nord-Norge	26	25	18	23	17	17	32	34	22	26	14	
Andre kom, Sør-Norge	21	12	18	18	14	14	34	31	15	20	28	
Utlendet	4	5	4	5	3	3	7	5	10	3	7	
Flyttet til byer	89	76	68	77	87	87	102	84	75	81	92	
Oslo	8	4	11	12	12	12	17	7	4	9	10	
Bergen	2	1	1	2	1	1	4	1	3	1	2	
Trøndelagsbyene	4	6	3	3	3	3	5	4	4	6	5	
Tromsø	7	4	4	7	5	5	10	7	4	8	12	
Bodø	31	30	25	26	40	40	31	30	32	28	37	
Vadso/Kirkenes	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	
Alta/Hammerfest	0	3	4	2	0	0	3	0	0	1	2	
Harstad/Narvik	9	7	5	11	6	6	11	17	13	13	12	
Rana/Helgelandsbyene	5	7	7	3	5	5	4	7	4	7	5	
Byer, Sør-Norge ellers	23	14	8	11	14	14	17	11	10	8	6	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.27 *Bofasthet og flytting fra Nordland nord, etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Prosjenter	Menn						Kvinner					
	% av antall 15-åringer						% av antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårs-skull, født:	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	
Bofaste	21	27	27	26	19	19	10	12	17	17	11	
Tilbakeflyttere	18	21	15	13	15	15	21	16	16	16	12	
Flyttet internt i regionen	2	2	1	2	1	1	1	2	4	1	1	
Andre samiske områder	3	0	3	2	1	1	0	1	0	2	0	
Andre kom, Nord-Norge	10	11	9	11	9	9	12	15	11	13	8	
Andre kom, Sør-Norge	8	5	9	8	7	7	13	14	8	10	15	
Utløst	2	2	2	2	2	2	3	2	5	1	4	
Flyttet til byer	36	32	34	36	46	46	40	38	39	40	49	
Oslo	3	2	6	6	6	6	6	3	2	4	5	
Bergen	1	0	1	1	1	1	2	1	2	1	1	
Trondelagsbyene	2	3	1	1	1	1	2	2	2	3	3	
Tromsø	3	2	2	3	3	3	4	3	2	4	6	
Bodo	12	12	13	12	21	21	12	13	16	14	20	
Vadsø/Kirkenes	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	1	
Alta/Hammerfest	0	1	2	1	0	0	1	0	0	1	1	
Harstad/Narvik	4	3	2	5	3	3	4	8	7	6	6	
Rana/Helgeland/byene	2	3	3	2	3	3	2	3	2	3	3	
Byer, Sør-Norge ellers	9	6	4	5	7	7	7	5	5	4	3	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

Lokalbefolkningen har fruktbarhetsnivå på 2,4 barn per kvinne, på linje med flere av de andre områdene. På samme måte som for Sør-Troms er det et stort potensial for de yngste kvinnene til å få flere barn. Dette styrker resonnetet om at flere vil vende hjem fra Bodø etter hvert. I siste kull er det svært mange uten barn blant innflytterne, og omtrent ingen som har fått mer enn tre. Det kan virke som at tendensen på landsnivå, med senere familieetablering over alder, har sterkt nedslag for 70-tallskullene i disse to områdene i Nord-Norge.

De som har flyttet til byer har barnetall på landsgjennomsnittet. De som har flyttet til Bodø ligger på samme nivå. I forhold til barnetallsfordelingen på landsnivå har Bodø overvekt av ettbarnsmødre og trebarnsmødre i tilflyttergruppen fra Nordland nord. De som har flyttet til Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø har fått langt færre barn. De som har flyttet til Harstad og Narvik har fått nesten like mange barn som lokalbefolkningen, og mer overraskende, det har også de som har flyttet til små og mellomstore byer i Sør-Norge. Byene som velges blant de som flytter fra dette området er kraftig sortert ut fra forskjeller i fruktbarhet og barnetall.

Tabell 3.28 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.29 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nordland nord. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	10	8	11	6	11	18
1 barn	16	14	15	16	15	20
2 barn	33	33	33	37	30	30
3 barn	24	27	15	23	27	30
4 barn +	17	18	26	18	17	2
SFT	2.40	2.49	2.56	2.51	2.41	1.80

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.30 Barnetall og fruktbarhetstall for 434 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nordland nord til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling				
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+
TOTALT	434	860	1.98	70	76	146	109	33	16	17	34	25	8
Oslo	47	49	1.04	18	12	14	3	0	38	26	30	6	0
Bergen	11	16	1.45	2	5	3	0	1					
Trøndelagsbyene	24	35	1.46	5	8	6	5	0	21	33	25	21	0
Tromsø	41	69	1.68	12	6	10	11	2	29	15	24	27	5
Bodø	158	321	2.03	20	28	57	43	10	13	18	36	27	6
Vadsø/Kirkenes	2	0	2.38*	2	0	0	0	0					
Alta/Hammerfest	6	19	2.38*	0	0	3	1	2					
Harstad/Narvik	66	149	2.26	7	11	24	15	9	11	16	36	23	14
Rana/Helgelandbyene	27	83	3.07	0	1	6	15	5	0	4	22	56	18
Byer Sør-Norge ellers	52	119	2.29	4	5	23	16	4	8	9	44	31	8

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne. *: For Finnmarksbyene samlet: 2,38

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

3.7 Kommunene på grensen mellom Nordland og Namdal

Bofasthet og flytting

For menn er bofastheten i dette området høy og uendret, om vi ser bort fra første femårskull. For kvinner har den vært lav, men har steget betraktelig over tid. Tilbakeflyttingen er jevnt høy og lik for begge kjønn. Her er det ingen endring å spore. Kvinner flytter mer internt i disse fem kommunene enn menn. Flere gjør faktisk det enn å flytte til andre landkommuner i Nord-Norge. Flyttingene til landkommuner i Sør-Norge er imidlertid høy, men for kvinner med tendens til å avta. Flere blir heller boende. Det er ingen flytting til de andre samiske områdene lenger nord.

Flyttingene til by har vært den samme for alle femårskull, også det yngste. Nivået er litt lavere enn gjennomsnittet for alle områdene, for begge kjønn. Selv om nivået i sum har vært stabilt har det skjedd vridninger med hensyn til hvilke byer det flyttes til, men bare for kvinner. Trøndelagsbyene, som i sum har fått flest innflyttere fra dette området, har tapt litt terreng til Helgelandsbyene (med Rana). Mens det var dobbelt så mange kvinner som flyttet til Trondheim, Steinkjer og Namsos enn til Helgelandsbyene blant årskullene født på 1950-tallet, har det gått omtrent like mange til hver kant for de yngste. For menn holder Trøndelagsbyene fortsatt stand.

I motsetning til områdene ved fylkesgrensen mellom Nordland og Troms er det ingen tegn til potensiell videreflytting fra byene blant de som er kommet herfra. Flytteprosessene ser ut til å være i rute for alle.

Tabell 3.31 *Bofasthet og flytting fra Nordland sør og Namdal etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Absolutte tall	Menn						Kvinner					
	N = antall 15-åring						N = antall 15-åring					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	70-74	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	
Femårskull, fødselsår												
Tallet på ungdom (15)	371	343	372	383	291	291	329	346	369	379	301	
Bofaste	79	101	104	118	86	86	21	42	59	75	57	
Tilbakeflyttere	62	50	48	49	43	43	37	44	51	43	45	
Flyttet internt i regionen	10	8	10	16	5	5	14	14	17	10	6	
Andre samiske områder	2	0	0	0	1	1	2	1	0	0	1	
Andre kom, Nord-Norge	10	8	11	9	12	12	5	12	10	6	10	
Andre kom, Sør-Norge	79	73	73	74	46	46	110	100	78	93	69	
Utlandet	7	4	8	10	5	5	12	12	16	14	8	
Flyttet til byer	122	99	118	107	93	93	128	121	138	138	105	
Oslo	11	10	16	20	11	11	16	19	13	21	14	
Bergen	4	0	2	1	2	2	3	2	2	1	1	
Trondelagsbyene	38	43	41	31	39	39	53	49	63	56	36	
Tromsø	0	2	1	2	5	5	2	2	1	0	7	
Bodo	5	3	3	0	2	2	2	3	2	5	1	
Vadsø/Kirkenes	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	
Alta/Hammerfest	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	
Harstad/Narvik	3	0	2	2	0	0	2	1	0	3	0	
Rana/Helgelandbyene	36	23	42	30	21	21	25	29	42	38	33	
Byer, Sør-Norge ellers	24	18	11	20	13	13	24	14	15	11	13	

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Tabell 3.32 *Bofasthet og flytting fra Nordland sør og Namdal etter femårs-skull og kjønn. Årskull født 1950-74 fulgt fra de var 15 år. Status ved inngangen til 2008*

Prosjenter	Menn						Kvinner					
	% av antall 15-åringer						% av antall 15-åringer					
	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79
Femårs-skull, født:												
Tallet på ungdom (15)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Bofaste	21	30	28	31	29	29	6	12	16	20	19	19
Tilbakeflyttere	17	15	13	13	15	14	11	13	14	11	15	15
Flyttet internt i regionen	3	2	2	4	2	4	4	4	5	3	2	2
Andre samiske områder	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Andre kom, Nord-Norge	3	2	3	2	4	4	2	3	3	2	3	3
Andre kom, Sør-Norge	21	21	20	19	16	16	33	29	21	24	23	23
Utlendet	2	1	2	3	2	2	4	4	4	4	3	3
Flyttet til byer	33	29	32	28	32	32	39	35	37	36	35	35
Oslo	3	3	4	5	4	4	5	6	3	5	5	5
Bergen	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0
Trøndelagsbyene	10	12	11	8	13	13	16	14	17	15	12	12
Tromsø	0	1	0	1	2	2	1	1	0	0	2	2
Bodo	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1
Vadsø/Kirkenes	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alta/Hammerfest	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Harstad/Narvik	1	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0
Rana/Helgelandsbyene	10	7	11	8	7	7	7	8	11	10	11	11
Byer, Sør-Norge ellers	6	5	3	5	4	4	7	4	4	3	4	4

Samarbeidsrapport: NIBR/UIT-Senter for samisk helseforskning

Fruktbarhet og barnetall

Landstabellen viser at alle de fire første femårskullene har fått omtrent like mange barn (gjennomsnitt 2,07 per kvinne), og at også barnetallsfordelingene er ganske like. Ser vi bort fra de yngste kullene, som ikke hadde fått alle sine barn ennå, er fordelingen gjennomgående stø med 11, 14, 42, 25, 8 prosent kvinner med henholdsvis 0, 1, 2, 3 og 4 eller flere barn.

De lokale kvinnene i dette området rundt fylkesgrensen mellom Nordland og Nord-Trøndelag har samme fruktbarhetsnivå som mange av de andre områdene, 2.4 barn per kvinne. Som for en del andre områder, har det yngste kullet fortsatt noen fødsler ugjort. Barnetallsfordelingen viser at det er tobarns- og trebarnsmødre som ennå ikke har fått alle sine barn. Andelen barnløse for de yngste som for de eldste.

Også for de som har flyttet til byen finner vi det vanlige mønsteret: De har et fruktbarhetsnivå på høyde med landsgjennomsnittet eller litt under. Byene det i all hovedsak flyttes til er i Trøndelag, Helgeland/Rana, Oslo og til byer i Sør-Norge ellers. Kvinnene som Oslo har fått herfra har fått like få barn som de som er kommet fra de andre områdene. De som har flyttet til andre byer i Sør-Norge, Trøndelag eller Helgeland, har fått omtrent like mange, litt over landsgjennomsnittet. Forskjellen mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende er 0,41 barn per kvinne. Dette er gjennomsnittet for alle de sju samiske områdene.

Tabell 3.33 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinner på landsnivå. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	12	9	11	11	12	19
1 barn	15	14	14	14	14	18
2 barn	42	45	42	41	42	41
3 barn	24	24	25	26	25	18
4 barn +	7	8	8	8	7	4
SFT	2.01	2.07	2.06	2.09	2.06	1.75

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.34 *Barnetallsfordeling og samlet fruktbarhetstall for kvinnene som vokste opp og bor i Nordland sør og Namdalen. Prosent for hvert femårskull og totalt*

	Alle	1950-54	1955-59	1960-64	1965-69 *	1970-74 **
0 barn	8	7	12	7	7	7
1 barn	9	15	6	6	11	11
2 barn	38	46	37	37	30	44
3 barn	34	21	29	39	41	34
4 barn +	11	11	16	11	11	4
SFT	2.40	2.25	2.47	2.53	2.48	2.19

* Status ved 40 års alder

** Status ved 35 års alder

Tabell 3.35 Barnetall og fruktbarhetstall for 630 kvinner født 1950-74 som har flyttet fra Nordland sør og Namdal til byer.

	Kvin	Barn	SFT	Antall barn					Barnetallsfordeling						
				0	1	2	3	4+	0	1	2	3	4+		
TOTALT	630	1256	1.99	85	107	251	144	43	13	17	40	23	7		
Oslo	83	113	1.36	26	18	30	5	4	31	22	36	6	5		
Bergen	9	19	2.11	1	2	3	2	1							
Trøndelagsbyene	257	529	2.06	26	37	120	59	15	10	14	47	23	6		
Tromsø	12	14	1.17	3	5	3	1	0							
Bodø	13	26	2.00	2	1	7	2	1							
Vadsø/Kirkenes	2	4	2.17*	0	1	0	1	0							
Alta/Hammerfest	4	9	2.17*	0	2	1	0	1							
Hørstad/Narvik	6	11	1.83	2	0	1	3	0							
Rana/Helgelandbyene	167	363	2.17	13	27	65	52	10	8	16	39	31	6		
Byer Sør-Norge ellers	77	168	2.18	12	14	21	19	11	16	18	27	25	14		

Antall kvinner og barn i de to første kolonnene

SFT: Samlet fruktbarhetstall per kvinne. *: For Finnmarksbyene samlet: 2,17

Barnetallsfordelingen summerer seg til 100 (%). Beregnes ikke for små grupper

4 Avslutning

4.1 Fruktbarhet og barnetall oppsummert

I kapittel 3 har vi vist at det er store forskjeller i fruktbarhet og barnetall for de som har flyttet til byer og de som er blitt boende i de samiske områdene. Mens kvinner som har flyttet til byene i siste generasjon har 3-4 prosent lavere fruktbarhet enn på landsnivå, har kvinner som fortsatt bor i de samiske områdene 16 prosent høyere fruktbarhet. Forskjellen er 0.4 færre barn i gjennomsnitt for de som bor i by.

I Indre Finnmark er denne forskjellen størst, med 0.55 barn færre enn blant de som er blitt boende. Dette ville vi ha trodd hadde sammenheng med at mange fra Kautokeino og Karasjok hadde flyttet til Oslo og til Sør-Norge ellers. Hvis dette var årsaken, ville vi ventet å finne det samme for Øst-Finnmark, da det er like mange som flytter til Sør-Norge derfra. Øst-Finnmark er imidlertid den av de sju regionene hvor forskjellen mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende er minst (bare 0.15 barn i forskjell).

Forklaringen har antakelig ikke noe å gjøre med flyttingen sørover. De som har flyttet til Vadsø og Kirkenes har høyere fruktbarhet enn de som er blitt boende i distriktskommunene i Øst-Finnmark. Felles for de fire mest lokale byene/byområdene er et klart høyere fruktbarhetsnivå enn i de større byene. Disse fire områdene er i rekkefølge Rana/Helgeland, Alta/Hammerfest, Vadsø/Kirkenes, og Harstad/Narvik. Deretter følger innflytterne til Bodø, Trøndelagsbyene og de mindre og mellomstore sørnorske byene med fruktbarhet på landsgjennomsnittet og mange tobarnsmødre, mens innflytterne i Tromsø og Bergen har mange ettbarnsmødre og i Oslo er det mange kvinner uten barn.

Selv om forskjellen mellom de som har flyttet til by og de som er blitt boende er størst i Indre Finnmark, har hele fire andre områder høyere fruktbarhet blant kvinnene lokalt. Dette gjelder begge områdene i Nordland, Nord-Troms og Vest-Finnmark. Blant de som har flyttet til by skiller faktisk Indre Finnmark og Nord-Troms seg ut med lavere fruktbarhet enn de andre som har flyttet til by. Fra Indre Finnmark er det flere enn fra områdene ellers som er uten barn, og blant de som har flyttet fra Nord-Troms er det flere ettbarnsmødre enn fra andre områder. Trebarnsnormen står noe sterkere blant de utflyttede kvinnene fra områdene i Nordland enn fra områdene i Troms og Finnmark.

4.2 Litt om surveyen ”Fra bygd til by”

Registeranalysene som er presentert i denne rapporten danner grunnlaget for den videre planlagte undersøkelsen som skal gjennomføres i 2012. Registerstudier kan vise flyttemønster, kjønnsfordelinger blant de utflyttede og de som blir boende, og aldersfordelingene. Årsaker til flytting og til bosetting i by, etnisk og kulturell tilhørighet, betydning av relasjoner til oppvekststed, og ikke minst språk, må undersøkes ved hjelp av spørreskjema.

Fase II i surveyen ”Fra bygd til by” vil forhåpentligvis gi oss enda flere svar på motiver sett i lys av helse og levekår, og kulturelt ståsted. For de samiske distriktene i Nord-Norge vil en slik studie gi utfyllende informasjon om hvorfor innbyggere har valgt å flytte og ikke komme tilbake til sine opprinnelige hjemkommuner. Samtidig vil studien gi oss mer generell forskningsbasert kunnskap om sosiale forhold, levekår og miljø for de flerkulturelle gruppene med røtter fra områder med både samisk og norsk bosetting i Nord-Norge.

4.3 Takk til samarbeidspartnerne

Ved Institutt for samisk helseforskning har flere personer deltatt. Ikke minst avstedkom arbeidet med å velge ut områder en del diskusjon. Vi vil takke Marita Melhus for hennes synspunkter og ikke minst for å ha designet kartet over studieområdene i Norge. Videre vil vi takke Anne Karen Hætta og Bent-Martin Eliassen for gode innspill under arbeidet med rapporten.

Vi vil også takke Inger Balberg ved NIBR for bearbeiding av rapporten og dens mange gjenstridige tabeller.

Til slutt vil vi nevne samarbeidet mellom Statistisk sentralbyrå (SSB) og Norsk institutt for by og regionforskning. Institusjonene har siden 1991 samarbeidet om utvikling, oppdateringer og analyse basert på SSBs flyttehistoriemateriale. Gjennom 20 år har kommuner, regioner og fylker etterspurt og fått gjennomført analyser av lignende type som er illustrert i denne rapporten.

Litteratur

Lund E, Melhus M, Hansen KL, Nystad T, Broderstad AR, Selmer R, Lund-Larsen PG. (2007): Population Based Study of Health and Living Conditions in Areas with both Sami and Norwegian populations-The SAMINOR Study. *Int J of Circumpolar health* 2007;66(2):89-184

Sørli, K. (2010): Bosetting, flytting og regional utvikling. I Frønes og Kjølørød (red): *Det norske samfunn*. Gyldendal 2010:457-478.

Norsk institutt for by- og region-forskning (NIBR) er et uavhengig, samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt som utvikler og formidler forskningsbasert kunnskap til nytte for beslutningstakere og samfunnsborgere.

NIBR tilbyr handlingsorientert og beslutningsrelevant forskning og utredning for oppdragsgivere i offentlig og privat sektor og konkurrerer om oppdrag nasjonalt og internasjonalt. Instituttet legger vekt på å være en konkurransedyktig bidragsyter til programforskningen i Norges forskningsråd og til internasjonale forskningsprogrammer, bl.a. i regi av EU. NIBR er en frittstående stiftelse, og realisering av instituttets forskningsmål forutsetter at driften går med økonomisk overskudd. Alt overskudd tilbakeføres til NIBR og brukes i tråd med instituttets formål.

NIBRs kjernekompetanse er by- og regionforskning. Dette er et bredt tverrfaglig og flerfaglig samfunnsvitenskapelig forskningsfelt som bl.a. omfatter: analyser av samfunnsforhold og samfunnsendring i urbane og rurale samfunn og på tvers av regioner, sektorer og nivåer, analyser av regional utvikling og verdiskaping, areal- og boligplanlegging, forvaltning, demokrati og velferdsutvikling innenfor og på tvers av lokale samfunn, territorielle samfunnsanalyser koplet til studier av bærekraftig utvikling.

By- og regionforskning er et internasjonalt forskningsfelt, og NIBR engasjerer seg aktivt i internasjonal forskning på instituttets satsingsområder.

NIBR har 65 forskere med samfunnsfaglig og planfaglig bakgrunn. Staben omfatter sosiologer, statsvitere, økonomer, demografer, antropologer, geografer, arkitekter og sivilingeniører.

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR)

Gaustadalléen 21
0349 OSLO
Telefon: 22 95 88 00
Telefaks: 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
www.nibr.no

NIBR er en del av CIENS

CIENS er et strategisk forskningssamarbeid mellom uavhengige forskningsinstitutter og Universitetet i Oslo. CIENS er et nasjonalt og internasjonalt senter for tverr- og flerfaglig forskning om miljø og samfunn. Senteret er basert på felles faglige strategier og forskningsprogram, og samarbeider om forsknings- og formidlingsoppgaver. Gjennom CIENS er rundt 500 forskere samlokalisert i Forskningsparken.

Senter for samisk helseforskning forbereder en survey for alle personer i alder 35-60 år som har vokst opp i en samisk kommune og senere flyttet til en by. Barn av disse skal også være med i undersøkelsen. Denne rapporten inneholder kartlegging av denne type flytting ut fra 23 samiske kommuner fordelt på sju områder i Nord-Norge. Litt over en tredel av alle som har vokst opp i disse områdene bodde i 2008 i en norsk by. I tillegg til å vise tilflyttemønstrene i ti byer/byområder presenterer rapporten barnetallsfordelinger både for de som har flyttet til byene og for de som fortsatt bor i de samiske oppvekstområdene.